

Mayıs 2016 • Sayı 13

ATEİST DERGİ

“Tanrıyı inanç yaratır”

*Kuhn
ve*

POSTMODERN Bilim Anlayışı

Taner BEYTER

**LGBTİ'ler
Özelinde
Dinsizliğe ve
Dinlere Bakış**

Arda YILAR

**Mehmet
Mirioğlu ile
Röportaj**

Berat Mutluhan
SEFEROĞLU

**Bazı
Ateistlerin de
İnanabildiği
Mitler**

Arsel Berkat
ACAR

**Tanrı
Yargılanıyor**

Skeptik Sinefil

İÇİNDEKİLER

- Felsefe Köşesi
2 **Kuhn'cu Bilim Anlayışı ile Postmodern Bilim Felsefesi Arasındaki İlişki** *Taner BEYTER*
- 8 **Tanrı Öldü Mü?** *Emre YORGANCIGİL*
- Kitap Tanıtımı Köşesi
9 **Mehmet Mirioğlu ile Röportaj** *Berat Mutluhan SEFEROĞLU*
- 11 **Dindarın Gözünden Diğerlerinin İnancı** *Çiğdem K.*
- Evrim Köşesi
14 **Vücudumuzdaki İzleriyle Evrimi Anlamak** *Işın ALTINKAYA*
- 17 **LGBTİ'LER Özelinde Dinsizliğe ve Dinlere Bakış** *Arda YILAR*
- 21 **Bazı Ateistlerin de İnanabildiği 5 Mit** *Arsel Berkat ACAR*
- Astronomi Köşesi
25 **Ölü Yıldızlar ve Hayat** *Zafer EMECAN*
- Sinema Köşesi
27 **Tanrı Yargılanıyor** *Skeptik Sinefil*
- 30 **Ateist Haber** *Nülifer ÇEMBERTAŞ*

KÜNYE

Editör

Erhan Kılıç, Bahar Kılıç

Fizik Köşesi

Ege Özmeral

Sahte Bilim Köşesi

Arsel Berkat Acar

Felsefe Köşesi

Taner Beyter

Mehmet Mirioğlu

Hukuk Köşesi

Berfu Özcan

Kitap Tanıtımı Köşesi

Berat Mutluhan Seferoğlu

Ateist Haber

Nulifer Cembertas

Evrim Köşesi

Işın Altinkaya

Astronomi Köşesi

Zafer Emecan

Psikoloji

Şükrü Alkan

Web Sitesi

Erhan Kılıç

Tasarım ve Mizampaj:

Erkan Öğümsöğütü

Osman Budak

Kuhncu Bilim Anlayışı ile Postmodern Bilim Felsefesi Arasındaki İlişki

Taner BEYTER

Giriş

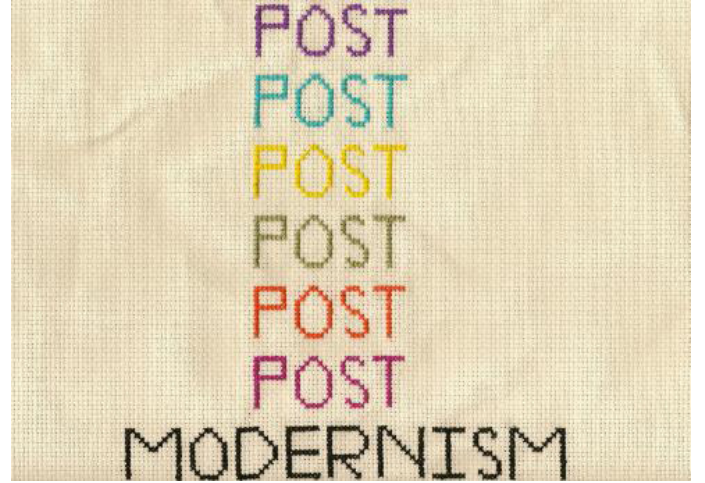
Bilimsel eylemler 16-17. yüzyıllarda yaşadığı içsel devrimlerle bilgiye, faydaya ve gerçekliğe ulaşmak için en kapsamlı eylemlerimizden biri olmaya başlamıştır. Tarihsel bir düzlemde ele alırsak, özellikle fizik alanında Aristo, Newton ve Einstein paradigmalarının arka arkaya gelmesiyle, çizgisel bir doğrultuda ilerleyen bilim anlayışı hakim olmaya başladı. Halihazırda bilim felsefesi alanında, pozitivist bilim anlayışının geçerliliğini yitirdiği ve Kuhncu anlamda sıçramalı devrimlerin niteliği tartışılmaktadır.

Bilim felsefesinde var olan tartışmaların kökeni 1960'lı yıllarda Kuhncu bilim anlayışı çerçevesinde şekillenen bilim tarihi, bilimin gerçeklik ve doğrulukla ilişkisi, bilimin içsel yapısı ve yöntemi gibi birçok alandan devam etmektedir. Tartışmaların bir kolu da sınırından çıkarak postmodern bir düzleme taşınmıştır. Çalışmamızda Kuhncu bilim anlayışı ile postmodern bilim felsefesinin uyduğu noktaları irdelleyecek ve bu bağlamda pozitivist bilim anlayışına yönelik Kuhncu eleştirileri ele alacağız.

Kuhn'un Bilim Anlayışı ve Postmodern Bilim Felsefesi:

Postmodernizmin tam olarak hangi anlama geldiği konusunda tam bir görüş birliği yoktur. Kimi düşünürler için modernizme bir tepki veya ondan kopuş, kimileri içinse kapitalizmin kültürel mantığı olarak yorumlanan postmodernizme ilişkin birçok tanım yapmak mümkündür: *"Genellikle pozitivist, teknoloji merkezli ve rasyonalist eğilimli olarak algılanan evrensel modernizm, doğrusal gelişmeye ve mutlak doğrulara inançla, toplumsal düzenin rasyonal biçimde planlanmasıyla ve bilgi ile üretimin standartlaşmasıyla özdeşleşmiştir. (...) Buna karşın postmodernizm, kültürel söylemin yeniden tanımlanmasında, heterojenliği ve farklılığı özgürleştirici güçler olarak öne çıkar".* (Harvey, 2012, s. 21). Harvey işaret ettiği bu noktayla beraber postmodernizmi, Aydınlanma projesini terk etme düşüncesinin bir sonucu olarak değerlendirmektedir. Hassan'ın ifadesinde ise postmodernizm, "antiform", "rastlantı", "dağılma", "fark", "retorik", "belirsizlik" vb. kavramlarla ifade edilmekte olup, Aydınlanma düşüncesinin "nesnel bilim, evrensel ahlak, evrensel insan hakları" gibi temel ifadelerine karşı bir duruşu imlemektedir. (Hassan, 1985, s.123) Aydınlanma düşüncesi denilince akla Voltaire, d'Alembert, Diderot, Adam Smith, Saint-Simon, Auguste Comte,

J.S.Mill gibi isimler gelir. Bunlardan özellikle Comte, Aydınlanma düşüncesinin bilim anlayışını açıkça gözler önüne seren ve pozitivistliği inşa eden düşünür olarak anılır.

Postmodernizm edebiyat, sanat, felsefe, mimari ve daha birçok farklı alanda tartışmalar yaratan bir akımdır. Bu akım bilim felsefesinde de kendini göstermektedir.

Comte pozitivistliğin sınırlarını çizirken sınıranabilirlik ve gözlemlere dayalı teorilerin öneminden söz eder. (Comte, 2001, s.35-36) Comte bilimsel eylemlerin nesnesi olan fenomenlerin genellik, basitlik ve karşılıklı bağımsızlık basamaklarıyla belirlendiğini ifade etmektedir. Ancak tüm bunlara ek olarak Comte'un önemle vurguladığı noktalardan birisi de, bilimin niteliği konusunda yöntemin birliğidir; başka bir deyişle hangi etkinliğe bilimsel eylem diyeceğimiz ve bilimsel eylemi var eden yöntemin ne olduğu meselesidir. Belirlenen sınır gayet açıktır; **gözlem ve deney yöntemini benimsemiş olan bir dizi akıl yürütme dizgesi**, pozitivist bilimsel yöntemin ana ilkelerini oluşturur. Pozitivistliğin ikinci aşaması olarak tanımlanan **mantıksal pozitivistlik** ise buna ek olarak, sadece doğrulanabilen önermeleri anlamlı önermeler olarak benimseyen ve empirik bilgi dışındaki formları reddeden anlayış hakimdir; kısacası bilimsel bilgi, doğrulanabilir bilgiler bütünüdür. Doğrulanabilir bilgiler de nesnesine uygun olmak zorundadır. Doğrulama ve ispatlama yöntemi ise empirik bir temelde ve doğruluğun uygunluk kuramı çerçevesinde olur. Bilimin kendisi, nesnel olmak ve tümevarımcı bir yöntemi benimsemek zorundadır. Bilim felsefesi alanında sonradan oluşan tartışmalarda, tümevarım konusu Popper'in yanlışlama kuramıyla tekrar tartışmaya açılacaktır.

Pozitif bilim anlayışının asal unsurlarından biri de açıklama ve tahminde bulunabilme özelliğidir. Determinist bir ilkeyle ve nedensellik anlayışı içerisinde dışsal bir etki olmaksızın aynı şartlar altında aynı sonucun gözlemlenmesi üzerine kurulu olan bu anlayış, 20. yy. başlarına kadar hakim olmuştur. Newton'da da göreceğimiz gibi, gerçeklik mekanik ve holistik olarak ele alınır; tekil bir doğruluğun mümkün olduğu savunulur. 20. yy başlarında Popper mutlak, kesin bilgiye ulaşmanın mümkün olmadığını; ancak gerçekliğe yaklaşmanın sürekli bir arayışla beraber var olduğunu söyleyerek, pozitivistlere dair ilk güçlü eleştirileri getiren bilim felsefecilerinden biri olmuştur. Ona göre bilimiz, eleştiriyle örülmüş bir bulmaca ve varsayımlardan oluşmuş bir ağıdır. Bilime duyulan inanç ve güven üzerine inşa edilmiş bir dönemden sonra Popper'in bu eleştirisi oldukça dikkate değerdir. Popper'in doğru bilgiye, pozitivistlerin klasik "doğruluğa uygunluk" kuramıyla değil, ancak yanlışlama modeliyle yaklaşabileceğimizi ifade etmesi, pozitivist bilim yöntemine dair dikkate değer bir muhalefettir. Popper'a göre yanlışlanabilirlik koşulunu yerine getiren önermeler bilimsel önermelerdir ve kuram ile temel önermeler arasındaki mantıksal ilişkiler doğrultusunda yanlışlanabilirlik ilkesi açığa çıkar. Dikkat edilirse Popper'ın sürekli yanlışlanabilirlik ilkesi, ilk elden mükemmellik ve tümel bilgiyi olumsuzlamaktadır. Bilimsel eylemlerde yanlışlamacı bir ilkeyi temel ölçüt olarak benimsemek, bizi yanlışlanan her kuramla mükemmeli dışta bırakıp, sonsuza atılan gerçekliğe yaklaştırır.

Popper aynı zamanda her bilimsel sorunun, bilimsel eylemlerin başlangıcına sebep olduğunu dile getirmektedir. Popper'cı anlayışa göre, karşılaşılan bilimsel sorun, sorunu çözmeye yönelik öne sürülen kuramın temelini oluşturur ve öne sürülen kuramın önceliği, belirleyiciliğiyle yakından ilişkilidir. Popperci bilim anlayışı ve onun bilimsel eylemlerin yapısına dair söyledikleri, pozitif bilimlerin kendi sınırlarını çizirken, bir sınırlandırma aracı olarak kullanılan "metafizikten ve bilimsel olmayan"dan ayrılma ilkesine olan bağlılığı sarsmıştır. Popper ile beraber, bilimsel olanı olmayandan ayırma ve bilimsel kuramların geçerliliğini sağlam temellere dayandırma isteği vb sabit standartların varlığını öne süren pozitivist anlayışın doğruluğu ve geçerliliği, bilimsel olanla olmaya arasındaki sınırının nasıl çizileceği sorununu yeniden gündeme getirmiştir. Bu süreç bizi daha sonra Kuhn'cu bilim anlayışı ve postmodern bilim felsefesi tartışmalarına götürecektir.

Postmodern felsefenin temel söylemlerinden biri, gerçekliğin ne olduğuna cevap veren pozitivist anlayışın geçersiz olduğudur. "Doğruluk nedir?" sorusuna verilen klasik cevap, kökenleri Platon'a dayanan, "Bilginin söz konusu nesnesine uygunluğu" veya "Gerçekliğe uygun önerme veya kuram" şeklinde tanımlanan görüştür. Postmodern bilim felsefesi, daha sonra ele alacağımız üzere gerçeklik, doğruluk ve nesnellikle ciddi bir sıkıntı içerisinde. Postmodernizm hakikati, çoğulculuk bağlamında ele alır. Postmodernizm için hakikat değil,

hakikatler vardır ve bunlar problemler karşısında farklı konumlanışımızın bir sonucudur. Bu sava göre gerçeklik veya hakikat mutlak değildir; konumlanışa göre değişebilir ve bu çerçevede görecelik barındırır. Eğer bu konumlanışlar kurumsallaşır ve bir uzlaşımla kutsanırsa, kitlelere bir üst anlatı olarak sunulur kabul görebilir. Bu anlayış, bilimin de bir üst anlatı olduğunu öne süren postmodernizm tarafından dile getirilmektedir. Postmodernizm için sözünü ettiğimiz bu farklı konumlanışın çerçevesi iki şekilde çizilir: Birincisi görüş bunların, farklı tarihsel ve toplumsal dinamiklerin birer sonucu doğduğunu öne sürer. İkinci görüşe göre ise, Foucault'nun söylediği gibi bilgi (ve dolayısıyla gerçekliğin kendisi), iktidar üretimi ve çoğunluğun uzlaşımından ibarettir; farklı iktidarlara ve uzlaşımlara farklı bilgi ve gerçeklikler üretir. Bu görüşe göre bilim, Anlı'nın gösterdiği şekliyle bir oyun sahasıdır. (Anlı, 2011, s. 3) Eğer bilim bir oyun sahası ise, bilimin öne sürdüğü hakikat ve gerçeklik de bu oyunun bir parçası olmalıdır. Geldiğimiz bu noktada dikkat çekmek istediğimiz husus şudur: doğru ve yanlış saydıklarımızın birbirleriyle yer değiştireceği görüşü, Popper'ın yanlışlanma ilkesinden beslenir ve postmodern felsefede dile getirilen, **mutlak bilginin olanaklı olmadığı** iddiasının temelini oluşturur.

Konuyla ilgilenen felsefecilerden Doğan Özlem, pozitivist bilim anlayışının kapsamını yedi temel ilke üzerinden oluşturmaktadır:

"1) Gerçeklik tüm heterojen görünümüne rağmen homojendir; o bir kozmostur; onun akla uygun bir yapısı vardır; bilimin görevi gerçekliğin bu akılsal yapısını gözlem/deney yoluyla ve evrensel doğa yasalarını bularak ortaya koymaktır.

2) Gerçeklik hiyerarşiktir; aşağıdan yukarıya doğru yükselen düzenli bir yapısı vardır.

3) Gerçeklik mekaniktir; doğada her şey bir makine düzeni içinde işler.

4) Gelecek ve gidişat bellidir; çünkü doğaya hakim olan yasalar gelecekte de geçerli olacağından, olacak olanı şimdiden tespit etmek mümkündür. (...)

5) Gerçeklikte değişen niceliksel ve niteliksel; bu demektir ki, gerçekliğin mekanik düzeni evrensel bir dille, matematiğin diliyle ifade edilebilir.

6) Bilim nesneldir. Özne olarak gözlemci, nesne karşısında nötrdür. (...)

7) Bilimin elde ettiği sonuçlar evrensel ve zorunludur; çünkü tam bir nesnellikle, deneysel ve matematiksel yollardan elde edilmişlerdir." (Özlem, 2008, s. 56-57)

Özlem'in dikkat çektiği bu noktalar geleneksel-pozitivist bilim anlayışının iskeletini sunmaktadır. Postmodern bilim felsefesi bu iskeletin tümüne karşı bir dizi söylemler dizgesi sıralamaktadır.

Uyarı ve duyum süreci ile şekillenen algılama sorunu bilimin en temel çalışma alanlarından biridir. Sabit uyarıcılar karşısında benzer duyum süreçleriyle aynı sonuçlara varılacağı düşüncesi, algısal ve empirik

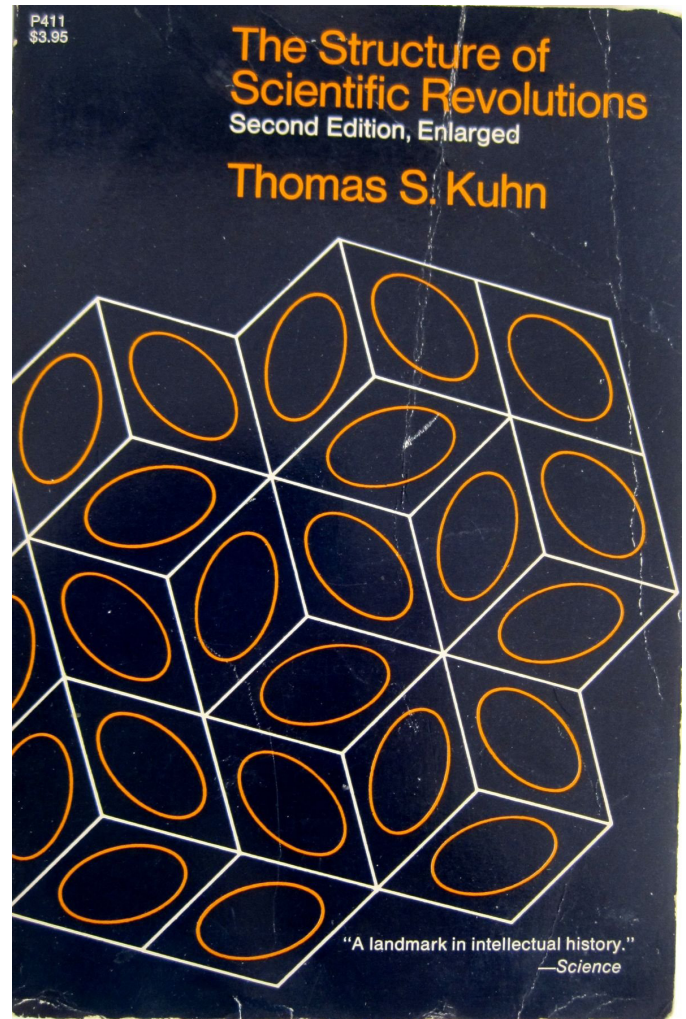
bilgi anlayışının temelini oluşturmaktadır. Searl bu yaklaşımı şöyle dile getirir:

“1) Algılarla ulaşabileceğimiz her şey, bizim kendi deneyimlerimizin içeriğidir.

2) Dış dünyaya ilişkin iddialarda sahip olabileceğimiz epistemik temel, yalnızca algısal deneyimlerimizden kaynaklanır.

3) Hakkında anlamlı olarak konuşabileceğimiz tek gerçeklik, algısal deneyimlerin gerçekliğidir.” (aktaran; Anlı, 2011, s.11) Bu anlayışla beraber düşünüldüğünde Kuhn, uyarıcı ve duyum sürecine dair sosyolojik, psikolojik ve eğitimsel süreçlerden de söz ederek konuyu farklı bir yöne çekmekte; ve nesnel bir uyarıcı-duyum süreci yerine, şartlandırılmış olan farklı toplulukların eğitiminden söz etmektedir. “Bilim topluluğu üyeleri, hem birey olarak hem de ortak bir eğitimi ve deneyimi paylaşmak bakımından oyunun kurallarının, yahut tartışmasız yargılar çıkaracak bir başka eşdeğerde temelin tek sahipleri sayılacak zorundadırlar. Buna benzer ortak bir değerlendirme temeli paylaştığından kuşku duymak, bilimsel başarı için birbiriyle bağdaşmayan kıstaslar olabileceğini kabul etmiş olur. Böyle bir görüşün ise bilimlerde tek bir gerçek olup olmadığı sorusuna yol açması kaçınılmazdır. Bu söylemin kendisi, nesnel bir bilimsel eylemsellik yerine, farklı eğitim ve deneyim süreçlerinden geçmiş bilim topluluklarının, bu sosyolojik durumdan dolayı farklı bilimsel savlar öne sürebileceğini ima etmektedir. Nitekim farklı deneyimlerin ve eğitim anlayışlarının insanı farklı yargılara götürebileceği savı, tekil bir gerçeklik algımızı zedelemektedir. Kuhn’a göre bu bilim topluluklarının içerisinde ve eğitim kurumlarında yer alan “uyarılarla duyumlar arasındaki süreç”, belirli bir dizi eğitimle belirlenmiştir. Kuhn nesnel bir uyarıcı ve nesnel bir duyum yerine, belirli toplulukların eğitimiyle koşullandırılan bir uyarıcı ve duyumun hakim olduğunu vurgular. Bilimsel devrimleri, **bir bilim yapma geleneğinden diğerine doğru bir kayış** olarak tanımlayan Kuhn, var olan karşıt bilim görüşleri arasındaki seçimin, rasyonel bir düzlemde ziyade sosyolojik ve psikolojik bir süreç olduğunu dile getirir. Bilim yapma geleneğinin eğitime şartlandırıldığını ifade ederek, bilginin ve bilgi arayışının evrensel niteliğine (ve bunu öneren aydınlanma düşüncesine) açıkça karşı çıkar; böylece kendisinden sonra gelen postmodern bilim felsefecilerine isteyerek ya da istemeyerek zemin hazırlar. “Paradigma dışarıya az çok kapalı ve sınırlı bir dizi soruna odaklanarak, bilim insanlarını doğanın herhangi bir parçasını başka türlü akla dahi gelemeyecek kadar derin ve ayrıntılı incelemeye zorlamış olmaktadır.” (Kuhn, 2000, s. 83) Kuhn bu söyleminde, görüşlerinin temeli olan paradigma terimiyle neyi ifade ettiğini de açıklamaktadır. Paradigma bütüne bakamaz, kapalı ve sınırlı bir dizi soruna yoğunlaşır. **“Disipliner Matris”** kavramı da bu anlayışı içermektedir; bütüne toptan bir bakış atmayan ve belli bir disiplin çerçevesinde geliştirilen bu bakış açısıyla, şu argüman meşrulaştırılmaktadır: “Bütünün bütün olarak kavranması mümkün değildir,

yapılması gereken, parçalara bakmaktır.” Bu anlayış da tıpkı Kuhn’un **eş-ölçülemezlik ilkesi gibi**, paradigmlar arasında seçim yaparken rasyonel süreçlerin değil, başka faktörlerin etkili olduğuna dayanır. Sonuç olarak, aynı olguların farklı duyumsanabileceği gibi, aynı soruna farklı paradigmlarla da yaklaşılabilir; artık gerçekliğe dair bütünsel ve hiyerarşik olmayı hedefleyen bilim anlayışına muhalefet oluştuğunu görmekteyiz. Lyotard da bu konuda, bilimsel bilginin, bilginin bütünü temsil etmediğini öne sürer. (bkz. Lyotard, 2013, s.26) Kuhn’un, hiçbir kuramın karşılaştığı bütün bulmacaları çözemeyeceğini ve önceden gerçekleşen çözümlerin de mükemmel çözümler olamayacağını öne sürdüğü görüşü, onun pozitivist anlayış karşısındaki duruşunu açıkça göstermektedir. Bu tartışmalar, postmodern bilim felsefesinde bilimin **bütünü** kapsayamamasının yanı sıra, birlik ve bütünlük gösteremediği fikrini de doğurmuştur. “(...) bu konuda birbirinden farklı düşünen o kadar çok birey, okul, tarihsel dönem, bilim var ki, ister bir yöntem isterse bir olgu olarak bilime dair kapsamlı, tüketici ilkeler ortaya koymak son derece güçtür. ‘Bilim’ önu sonu tek bir kelimedir ama bu kelimeye tekabül eden tek bir varlık yoktur.” (Feyerabend, 1999, s.296)

**Kuhn’un bilim felsefesinde tartışma yaratan kitabı;
“Bilimsel Devrimlerin Yapısı”**

“Bilimin mutlak değişmez olmasa da daha kalıcı ve yaygın özellikleri tarihsel incelemenin de şaşırtıcı bir tutarlılıkla gösterdiği gibi bir üst düzeydeki yarı-metafiziksel ilkelerdir. (...) Bu ilkelerin kaynağı da görüldüğü kadarıyla hem metafizik, hem de yöntemseldi.” (Kuhn, 2000, s. 100-101) Pozitivizmin kendini metafizikten ayırması ilkesi Kuhn’un bu savıyla belirsizleşmektedir. Bilimin, yarı metafizik ilkeler de içerebileceği görüşü onu heterojen değil, homojen gören bir anlayışın ürünüdür.

“Benim düşünceme göre kurallar, paradigmalardan türetilir ama paradigmlar kurallar olmadan da araştırmaya yön verebilir” (Kuhn, 2000, s. 102) Kuhn, pozitivist bilim anlayışındaki bilimsel eylemlerin kurallarının sabit olduğu anlayışını, yani “bilimi bilim yapan şeyin ne olduğu” konusuna ilişkin nesnel sınırlandırma ayraçlarını reddetmektedir. Nesnel bilimsel kurallar yerine, paradigmatik kurallar anlayışından bahsetmektedir. Bu söylem, gerçekliğin hiyerarşik ilkelerle bilinebilir olduğunu öne süren pozitivist bilim anlayışına karşıdır. Aynı şekilde Kuhn, kuramların hep var olan, sabit olgulara uyma girişimi yerine parça parça evrim geçirdiği fikrini benimsemektedir. Gerçekleşen bilimsel devrim sonrası, kuramların uygunluk gösterdiği olgularla beraber ortaya çıktığına yönelik anlayış; kuram-olgu birlikteliğine dair farklı bir bakış açısını inşa etmiştir. (...) Fakat şurası kesindir ki, paradigmlar sağlam kaldıkları sürece usa vurma konusunda ortak bir görüşe varılmadan, hatta bilimdeki içeriği akılcı tarzda örgütleyerek böyle bir girişime dahi gerek duyulmadan da işlerlik kazanabilirler” (Kuhn, 2000, s. 108-109) Aydınlanma düşüncesinin bilim hakkındaki görüşleriyle paralel bir şekilde, pozitivist bilim anlayışı da akla uygunluk ve doğruluğa uygunluk gibi kıstasları bilimsel eylemlerin ana ilkelerinden biri sayar. Kuhn bu söylemiyle, pozitivistliğe karşı çıkmakta ve bilimsel eylemin kabul görmesinde etkili olan faktörün, o bilimsel eylemin sınırlarını çizen paradigmanın sağlamlığı olduğuna işaret etmektedir. Bir paradigmayı sağlam kılmanın yollarından biri ise mevcut bilim çevrelerince kabul edilmesi ya da siyasi otorite tarafından desteklenmesidir. Bu anlayış, gerçekliğin akılsal yapısının gözlem ve deney yoluyla desteklendiği görüşünden ziyade toplumsal ilişkisine dikkat çekmektedir. Kuhn’a göre gerçekliğin kabul edilişi rasyonaliteye ve empirik temele dayanmaktan ziyade **uzlaşım ya da paradigmanın hayatta kalabilirliğine** bağlıdır. Kuhn’un için gözlem alanımız bilim topluluğunun kendine özgü çevreleridir; bilim insanları iknalar ile kendi paradigmalarını kabul ettirme çabasıdadır. Kuhn bu anlayışını açıkça dile döktüğü gibi paradigmlar arasındaki yarışmaların kanıtlarla sonuçlandırılacak bir karşılaşma olarak görmemektedir. Pozitivist anlayıştaysa, hangi kuramın bilimsel olduğu yada daha kabul edilebilir nitelikte olduğu sorusuna, doğruluğa uygunluk kuramı çerçevesinde cevap verilir; aynı soruna dair geliştiren açıklama modellerinden hangisi doğruya daha yakın ve pozitivist ilkelere daha uygunsa o kuram bilimseldir. Kuhn kendi görüşünü desteklemek için (kendi görüşünde **ikna süreçlerinde** ötesinde bir söylem olmasına rağmen) ünlü fizikçi Planck’ten ilginç bir alıntı

yapmaktadır: “Yeni bir bilimsel doğru, hasımlarını ikna edip onları aydınlatarak zafere ulaşmaz, sadece hasımlar birer birer öldükleri için, yeni görüşten başkasını bilmeyen yepyeni bir kuşak oluşur”. (Kuhn, 2000, s.215) Kuhn paradigma seçimi ya da doğruluğa uygunluk tartışmalarında, belirli pozitivist düşünme dizgeleri ve mantıksal ilkeleri yeterli görmeyip; bazı durumlarda inancın da etkili olabileceğini ifade ederek gerek Aydınlanma düşüncesinin bilim anlayışı gerekse Pozitivist bilim anlayışına karşı nasıl bir tavır takındığı açıkça göstermektedir. (bkz. Kuhn, 2000, 222) İkna söz konusuysa postmodern dil oyunlarının kendisine de kapı açılmıştır, aynı kelimeler farklı amaçlar ile farklı şekilde kullanılır ve farklı anlamlara gelebilirler. Her ne kadar Kuhn sorunun sadece salt dil oyunları ya da iletişim sorunu olmadığını söylemiş olsa da, bilim felsefesinde Analitik felsefe geleneğindeki dilsel açıklık tartışmalarının hala güncelliğini koruduğu açıktır. Örneğin; Postmodern felsefenin önemli temsilcilerinden Lyotard, dil oyunları çerçevesinde dilin nesnel bir ifade içerebileceğini söyleyerek **bilimin evrensel dili** ilkesine karşı çıkar. Lyotard’a göre bilimsel bilgi bir söylem türüdür. (Lyotard, 2000, s.26) Kuhn ve Lyotard arasında paralellik oldukça önemlidir. Evrensel nitelikte doğru ve mutlak bir bilgi mümkünse, bunu mümkün kılan yine evrensel nitelikte doğru ve mutlak bir yöntem ve bilim dili var olmalıdır. Postmodern anlayış, farklı tartışma alanlarında “evrensel”, “nesnel” ve “mutlak” kavramlarına gösterdiği muhalefeti, bilim ve bilimsel yöntem üzerine gerçekleşen tartışmalara da taşımaktadır. Kuhn’da Lyotard gibi bilimsel ve ampirik açıdan tarafsız ve nesnel bir bilim dilini yahut kavramlar sistemini açıkça red ederek bu noktada postmodern bilim felsefecileri ile ortak bir duruş sergilemektedir. (bkz. Kuhn, 2000, s.209-210-211). “(...) Farklı kuramların taraftarları farklı dil-kültür topluluklarının üyesi gibidirler. Bu koşutluğu görebilsek, bir anlamda her iki topluluğun da haklı olduğu sonucunu çıkarabiliriz, kültüre ve kültürün gelişimine uygulandığı zaman, bu tavır görelilikçi olmaktadır.” (Kuhn, 2000, s.271)

Bilimi insanın psikolojik ve sosyolojik süreçlerine bağlama düşüncesi bu dönemin ve konununun asal tartışmalarından biridir. Kuhn’un konumunu daha iyi anlamak için bir diğer postmodern bilim felsefecisi Feyerabend’a bakmamız yararlıdır. Feyerabend, modern bilimi belirli bir kültürün ürünü ve anlayışı olarak görür. Eğer farklı kültürlerin ve dillerin ürünü olan bilimler var ise (Batı bilimi-Doğu bilimi vs) birbirlerini anlamakta elbette zorlanacaklardır. Bu durumda kültürel göreceliğin kendisi bilime sıçramış ve bilimin evrenselliğinin tüm ilkeleri zedelenmiş olur.Eğer belli bir kültür bilim dünyasına hakimse ve neyin bilimsel olduğuna bu kültür karar verip bilimi bir tehekküm aracı olarak kullanıyorsa, bilimin kendisinin bir üst-anlatı olduğu iddiasının zemini döşenmiş olur. Anlı’ya göre postmodernizmin kendisi, bilimin üst-anlatılara başvurmadan bilginin meşrulaşmadığını ve “gerçekliğin bilinebilirliği, evrensellik, nötr gözlem dili” gibi kavramların oluşturulması yolunda üst-anlatısal bir aygıtın var olup olmadığını tartışmaya açmaktadır.

Aynı atoma bakan bir fizikçinin ve bir kimyacının tek bir helyum atomunun molekül sayılıp sayılamayacağı konusunda farklı açıklama modelleri getirmesi şeklindeki ünlü anlatısı, Kuhn’un gerçekliğin basit olmayacağı ve tek bir doğrunun mümkünsüzlüğü anlayışını açığa çıkarmaktadır. Bu anlatının kendisi postmodern bilim felsefecilerinin **“gerçeklik karmaşıktır”** söylemine destek olur niteliktedir. Nitekim bu gerçekliğin karmaşık oluşu tartışması, postmodernizmi

[illegible]

soruna dair farklı söylemlerde bulunabilirse; aynı soruna farklı söylemler geliştiren kuramlar arasında eş-ölçülemezlik ilkesi geçerliyse ve en önemlisi de kuramlar arasındaki hangisinin daha doğru ve gerçekliğe uygun olduğu seçimi rasyonel-pozitivist ilkeler yerine tikel sembolik inanç,sosyolojik ve psikolojik süreçler yada ikna yöntemleri ile belirleniyorsa ***“nesnellik,gerçeklik,mutlak bilgi”*** nerededir?

Kuhn'a göre geçiş dönemi sırasında eski ve yeni paradigmaların çözebileceği sorunlar arasında hiçbir zaman bütünü kapsamayan fakat oldukça büyük çaplı bir çakışma görülür. Bilimsel ilerlemenin bu yönüne dikkat etmiş başka yazarlar da, görsel alandaki gestalt değişimiyle benzerliğini vurgulamışlardır: kağıt üzerinde ilk önce kuş olarak görülen mürekkep şekiller şimdi de bir geyik olarak görülür, ya da tam tersi olur.

Kuhn'un ünlü gestalt değişimiyle görülen ve tanımlananın değişebilirliği söylemi, postmodern bilim felsefesindeki nesnellik karşısında sürekli olarak kutsanan görecelilik anlayışına kapı açmaktadır. Bu gestalt değişimiyle aynı zamanda daha önce bahsettiğimiz ***“gerçekliğin basit olmadığı görüşü”*** de desteklenmektedir.

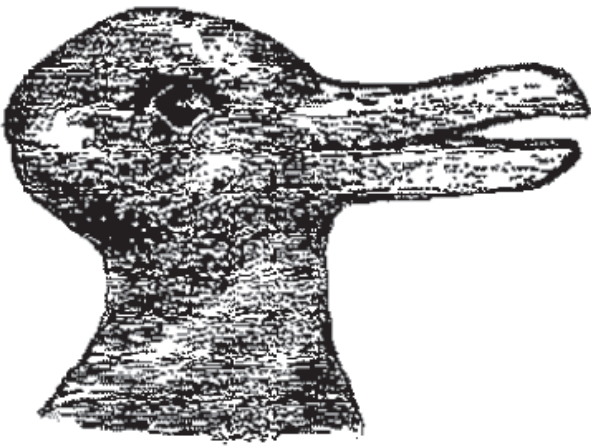

Kuhn *gestalt bakışla, aynı sallanan taşlara bakan(nesnel olgu), Aristo'nun (eski bir paradigma) engellenmiş düşme, Galileo'nun (yeni bir paradigma) ise sallanan sarkaç gördüğünü söylemektedir.*

Kuhn iki bilimsel okulun aynı soruna dair farklı çözümler getirmesi halinde aralarında gerçekleşecek olan tartışmanın sağılar tartışması olduğunu söylemekte ve hangi paradigmanın haklı olduğu yönünde mükemmel bir kıtas bulunmadığını ifade etmektedir. Kuhn'un anlayışında mükemmel, tümel, nesnel ve evrensel bir bilgiye ulaşmaya çalışmak mantıklı değildir. Çünkü psikolojik yada sosyolojik süreçleri bir yana bıraksak bile, bilgiye ulaşmamızın ilk adımı problemleri görmektir; problemlerin kendisi ise paradigmatiktir. Farklı paradigmalar farklı bilgilere ulaşmakta ve bilimsel devrimler bu paradigmaların yer değişmesiyle gerçekleşmektedir. Unutmamak gerekir ki; bu anlayış aynı zamanda paradigmaların eş-ölçülemezliğiyle postmodern felsefenin **çoğulculuğunu** da bilim içerisinde mümkün kılmaktadır. Kuhn bilimsel bir devrim esnasında meydana gelenleri yalnızca tek ve değişmez bir veri kaynağının yeniden yorumlanışına indirgemeyerek, verilerin tartışmasız ölçüde değişmez olmadıklarını söylemiştir. Bu söylem klasik bilim anlayışındaki **nesnel ve verili gerçeklik** anlayışına karşı çıkarak **duyumsal deneyimin tarafsızlığını** tartışmaya açar. Tüm bu söylem postmodernizmde de olduğu gibi gözleme dayalı tarafsız bir bilim dilinin varlığını olumsuzlamaktadır.

Postmodernizmin temel söylemleri içerisinde postmodern

gestalt.

Gestalt psikolojisine dair klasik bir örnek, tavşan mı yoksa kuş mu? Yoksa hem tavşan hem kuş mu? Bu soruya nasıl cevap vereceğiz? Kuhn'un soruları dönemin bilim felsefesinde şiddetli tartışmalara sebep olmuştur.

Yaptığımız tüm alıntılar çerçevesinde Kuhn'un argümanına göre gerçeklik kurama bağlıdır ve kuramdan bağımsız bir gerçeklik yoktur. (bkz. Kuhn,2000,s.273) Artık temel sorumuzu sormamızın gerekir: Eğer gerçeklik algılarımız kuramlara bağımlıysa; kuramların kendisi aynı anda aynı

bilim felsefesinin özelliklerini ve ilkelerini sıralayalım.

“1)Gerçeklik karmaşıktır; onda çeşitlilik, karşılıklı etkileşim, özgürlük ağır basar.

2) Gerçeklik hiyerarşik değil heterarşıktır; onda birbirine bağlı olmayan birden fazla düzen olabilir. 3) Gerçekliğin holistik ve armonik bir yapısı yoktur.

4) Gerçekliğe mekanizm hakim değildir; o mekanik bir bütünlük halinde ele alınamaz.

5) Gelecek belirsizdir; dolayısıyla bilim önceden bilme (prognos), önceden söyleme (prediction) imkanına sahip değildir.

6) Doğrudan nedensellik, yani her nedenin bir sonuç doğurduğunu ifade eden tek yönlü bir nedensellik yoktur; sadece karşılıklı etkileşim vardır.

7) Gözlemci belli bir perspektife sahiptir; dolayısıyla o incelediği olaya ve olguya fiilen katılır; gözlemciyi gözlenenenden ayıran bir mesafe yoktur.

8) Buna bağlı olarak “nesnellik” diye bir şey yoktur; sadece perspektif-bağımlı olarak nesneler hakkında söz etme diye birşey vardır; bir şey ona bakılan yerden görüldüğü şekliyle bilinir.

9) Tümel/mükemmel bilgi yoktur.

10) Tek bir doğru(luk) yoktur.

11) Özne-merkezcilik terk edilmelidir. Çünkü öznenin kendisi ancak özneler arası bir ortamda var olabilir.

12) Bilgi gerçekliğe tekabül eden, öznenin bireysel çabasıyla ortaya çıkarılan birşey değildir; o, özneler arasılık ortamında birlikte oluşturulan ve tarihsel olarak hep değişen bir şeydir.

13) Tarih ve toplum dünyasında bağımsız değişken yoktur; her şey birbirine bağımlıdır; tüm değişkenler bağımlıdır.

14) Sosyal hayatın bilgisi, zorunlu olarak özneler arasıdır.

15) Sosyal hayatın bilgisi, belirtilen tüm bu hususlara bağlı olarak ancak ve sadece yorumdur.” (Özlem, 2008: 61) Kuhn bu ilkelere karşı çıkmamakta hatta bizim tezimize göre oluşumuna olumlu katkı sağlamaktadır.

Sonuç Yerine

Özellikle mimari alanında ortaya çıkmış olan postmodern anlayış sanat, siyaset, felsefe, toplum bilim gibi birçok farklı alan ile ilgilenen ve kendini kısaca “tüm üst anlatıların reddi” olarak tanımlamaktadır. Bu perspektifte postmodernizm için bilim kendisi de kesinlik ve güvenilirlik içermeyen bir üst-anlatıdır. Bazı postmodernistler ifadesi ile kendine put kırıcı görevi yüklemiş olan postmodern anlayış; bilimi ve bilimsel eylemlerin tümünü üstlendiği bu görev ile eleştiriye tabi tutmaktadır. Özellikle kendini postmodern olarak tanımlayan Lyotard’ın fikri gayet nettir; eğer biz, doğruya -doğru anlama- ulaşamıyorsak ve bu doğru sürekli erteleniyorsa, mutlak doğru olamaz.

Sürekli ertelenmenin kendisi, sürekli paradigma değişimi üzerine şekillenen Kuhncu bilim tarihi okuması ile paraleldir. Sürekli ertelenen mutlak doğru ve gerçeklik, giderek mitos biçimini almakta ve metafiziksel kurgu niteliğine bürünmektedir. **“Mutlak doğru olamazsa, kendilerini mutlak doğrular olarak sunan üst-anlatılar vardır”** tezi hali

hazırda tartışılan bir konudur.

Postmodern bilim felsefesi ile Aydınlanma felsefesi gölgesinde ortaya çıkmış olan pozitivist bilim anlayışı aynı soruya farklı cevaplar vermektedir; bizi tek doğruya götürebilecek olan tek yöntemin var olması mümkün müdür? Postmodern felsefe ne tek doğruyu kabul etmekte ne de tek doğruya ulaşılabilir bir yöntemi varsaymaktadır. Descartes’la başlayan bilgiye sağlam ve güvenilir bir temel bulma anlayışı ve rasyonel bir düşünce temelinde var olan yöntemin varlığının mümkün olduğu fikri ise pozitivist bilim anlayışının çekirdeğini oluşturur.

Aydınlanma düşüncesi çerçevesinde şekillenen bilim anlayışı yaşadığı içsel devrimler ile pozitivist ilkeler üzerinde bir gelişim göstermiştir. Kendini bilimsel olmayandan ayırmaya çalışan bu dönemdeki bilim anlayışının, bilimsel yöntemin ve bilginin ne olduğuna dair savunduğu ilkeler; 20. yy. ortalarında Kuhncu bilim anlayışı ile belirli bir dizi sorgulamaya tabi tutulmuştur. Kuhn’un yanı sıra Popper, Feyerabend ve Lyotard gibi isimlerde geleneksel pozitivist bilim anlayışı kendi söylemleri etrafında eleştiriye tabi tutmuşlardır. Tüm bu eleştirileri ve postmodern bilim anlayışının temel savlarını daha iyi anlamak için Kuhn’u argümanlarına dikkat etmek gerekir. Belirgin tartışma alanları nesnellik, tekil doğruluk ve gerçeklik, bilimsel yöntemin neliği, bilimsel eylemlerinin içsel yapısı gibi konular üzerinedir. Bu konularda Özlem’den aktardığımız postmodern bilim anlayışının temel ilkelerinin -farkında olarak yada olmayarak- Kuhn tarafından oluşturulduğunu yada bu söylemler ile eşdeğer bir bilim felsefesinin inşa edildiğini ifade etmeye çalıştık.

Mutlak doğru ve gerçekliğin ertelenişi ve nesnel ölçütlerin imkansızlığı, bilimi din, ideoloji vb etkinlik alanlarına indirgemenin de yolunun açmaktadır. Bilimi görecelilik ile harmanlayan bu anlayışın kendisi, Kuhn’un paradigma kavramından yararlanmış ve paradigmaların varlığı ile göreceliliğin kendisi kutsanmıştır.

Kaynakça:

1. Anlı, F. Ömer (2011), “Hakikat (Doğruluk) Bağlamında Sosyal Bir İnşâ Olarak Bilimsel Bilgi”, FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 11 (2011 Bahar), Isparta, s. 53-77.
2. Comte, Auguste (2001) Pozitif Felsefe Kursları, çev.Erkan Ataçay, Sosyal Yayınları, İstanbul.
3. Feyerabend, Paul (1999), Yönteme Karşı, çev. Ertuğrul Başer, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
4. Harvey, David (2012), Postmodernliğin Durumu, çev. Sungur Savran, Metis Yayınları, İstanbul.
5. Hassan, I. (1985), “The Culture of Postmodernism”, Theory, Culture and Society, 2(3), 119-32.
6. Kuhn, Thomas (2000), Bilimsel Devrimlerin Yapısı, çev.Nilüfer Kuyaş, Alan Yayıncılık, İstanbul.
7. Lyotard, Jean-François (2013), Postmodern Durum, çev. İsmet Birkan, Bilgesu Yayınları, Ankara
8. Özlem, Doğan (2008), Sosyal Bilimleri Yeniden Düşünmek, Sempozyum Bildirileri, Metis Yayınları, İstanbul.

Tanrı Öldü mü? *Dr. Emre YORGANCIGİL*

8 Nisan 1966 tarihli Time dergisi, oldukça çarpıcı bir konuyu ele almıştı; 2.Dünya Savaşı'nın ardından, neredeyse dünyadaki bütün devletler, seküler ilkelerin hakim olduğu anayasalarla yönetiliyordu.

20.yy boyunca hız kazanan bilimsel gelişmeler, insanlığın bütün varoluşsal sorularına cevap verebilir hale gelmişti. Hristiyan ve İslam teolojisi (ilahiyatı) takipçilerine ulaşmakta yetersiz kalırken, toplum üzerindeki denetimlerini de büyük ölçüde yitirmişlerdi.

Makale, bu gelişmeler üzerine tartışmalarla devam ediyor ve dünya genelindeki sekülerleşme dalgasının genişleyerek kalıcı hale geleceği tahminlerini içeriyordu.

Ne yazık ki Time dergisi yanıldı!...

1980'li yıllardan itibaren sekülerleşme rüzgarları tersine döndü.

1979 yılında İran'da İslamcılar yönetimi ele geçirdi. 1980'li yıllardan itibaren, Ortadoğu ülkelerinde İslamcı hareketler toplumsal yaşama egemen olmaya, ardından da siyasileşerek hükümetleri tehdit etmeye başladılar.

ABD'de muhafazakar Reagan ve Bush iktidarları, Evangelist Hristiyanları ülke siyasetine taşıdı.

Çok geniş bir coğrafyada 70 yıl boyunca seküler bir toplum yetiştiren Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nin dağılması, dini hareketlerin taban bulmasına yol açtı.

Dinselleşmenin güç kazanması 30 yıldır devam ediyor. 2016 yılında, Ortadoğu başta olmak üzere dünyanın birçok bölgesinde dinsel hareketler toplumsal huzurun karşısında en büyük tehdit olarak varlığını sürdürüyor.

Kaynakça:

<http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,835309,00.html>

https://en.wikipedia.org/wiki/Is_God_Dead%3F

Mehmet Mirioğlu ile Röportaj

Berat Mutluhan SEFEROĞLU

Ateizm adına Türkçe yazılmış belki de en kapsamlı eser olan ve uyandırdığı ilgiyle felsefenin ana akım okuyucuya ulaşabilirliğini bizlere gösteren “Tanrı’nın Alfabetesi” kitabının yazarı Mehmet Mirioğlu’yla bir röportaj gerçekleştirdik...

Kendini kısaca tanıtır mısın?

Kendince felsefe ile ilgilenen, 18 yaşında, ODTÜ Makine Mühendisliği lisans öğrencisiyim. Din, felsefe ve bilim üzerine okumalar yapmayı, beyin fırtınası oluşturacak problemlerle ilgilenmeyi seviyorum. Sanırım, salt soyut matematik problemleriyle saatlerce uğraşmanın verdiği zevk de oradan geliyor. Bunun dışında “Tanrının Alfabetesi” isimli kitabın yazarıyım. Sanırım kısa ve öz bir cevap olmuştur.

Nasıl bir çocuktun?

Aslında normal bir çocukluk geçirdim. Ama aynı zamanda, diğer çocuklardan farklı olarak oldukça asosyaldim. Evden okula ve okuldan eve giden, sürekli kitap okuyan bir çocuktum. Daha küçükken bile, bir kitabı elimden bıraktıktan sonra hemen yenisini elime alan bir çocuktum yani. Köyde yaşamama rağmen, mahalle oyunlarına katılmazdım. O yaşlardaki bir çocuğun tek zevki arkadaşlarıyla oyun oynamakken, bu bana zevk vermiyordu. Belki de yetiştirilme tarzımla alakalıdır bu durum. Sebebi her ne olursa olsun, muhtemelen daha o zamanlarda kitap kurdu olmamın şu zamana çok büyük katkısı olmuştur.

Şimdi detaylı düşününce, anlatacak çok şey var çocukluğum hakkında. Yaşadığım ailenin kuralları ve beni yetiştirme biçimi, yaşitlarımla ilişkim, iki günlük Kur’an mektebi tecrübemle beni dövmeye kalkan kurs hocasından kaçışım (ki bu durum Kur’an mekteplerinde yaygındır), daha sonra Kur’an-ı Kerim’i okumayı evde tek başıma öğrenişim, ama hiçbir kelimesini anlayamayışım... Ve daha nice... Ama hepsini yazmak bu satırlara sığmayacaktır sanırım.

Okul hayatın nasıldı? Seni özellikle etkilemiş, bilim ve felsefeyle ilgilenmede rol oynamış bir öğretmenin var mıydı?

Okulda her zaman başarılı bir çocuk oldum. O klasik “Öğretmenleri başarısız dedi, ama ilerde büyük başarıları imza attı” gibi ilgi çekici bir hikâyem yok yani. İlkokulda da, ortaokulda da, lisede de, sınıfın en başarılı öğrencilerindendim. İlkokul ve ortaokulu birincilikle bitirdim. Hatay’ın en yüksek mertebesindeki Anadolu Lisesi’nde okudum ve orayı da dereceyle bitirdim. Yani, dersleri anlayıp bu konuda kendimi gösterebildiğimi söyleyebilirim. Buna rağmen, ders çalışmaktan nefret ederdim. Ne olursa derslerde dinlediğim şeylerle oldu yani...

Beni etkileyen öğretmenlerim oldu. Lisede, üniversiteye hazırlandığım dönemlerde, dershanemde kendisini dahi olarak nitelendirebileceğim matematik öğretmenim beni çok etkiledi. Matematiğe olan şu anki yoğun ilgim kendisinden kaynaklanıyordur diyebilirim. Kaynaklanmasa bile, bunu oldukça pekiştirdiği muhakkak. Dersi anlatış şekli, özgünlüğü ve esprileriyle beni çok etkiledi. Bununla birlikte, lisedeki coğrafya öğretmenimin felsefeye olan ilgimi hızlandırdığını söyleyebilirim. Henüz bilime ve teolojik tartışmalara kendimi yeni verdiğim dönemlerde ondan coğrafya dersi alıyordum. Derslerinde coğrafyayı işlediği kadar, bizimle sohbet edip bizi iyi işler yapmaya teşvik ediyordu. Bir öğretmenden beklenen de tam olarak budur bence. Bu konuşmalarıyla benim felsefeye girişime neden oldu. Bu iki öğretmenim, hayatımda unutmayacağım nadir insanlardandır.

Kaç yaşındayken ve hangi nedenlerle ateist oldun? Ateist olmakla kalmayıp bu konuda bir şeyler yazıp çizmeye, aktif olarak blog ve sosyal medya üzerinden ateizmi anlatmaya neden başladın?

Sorgulama sürecimin başlangıçlarında, henüz 14-15 yaşlarımdayken kendimi ateist olarak nitelemeye başladım. Peki sorgulamama ne sebep oldu? Açıkçası evrenin muazzamlığı konusunda insanı araştırmaya iten şeylerin ne olduğunu sormak yerine, insanları sorgulamamaya iten şeyleri araştırmak gerekiyor. Evrenin hayranlık uyandırıcı yapısını araştırmak için özel bir sebebe ihtiyaç var mı?.. Bilemiyorum... Küçüklükten beri bilime ilgi duyuyordum. Teolojik konulara da... Teoloji üzerine araştırma yapma sürecim ise bir zamanlar kutsal olduğunu varsaydığım kitap olan Kuran’ı anlama ihtiyacı duyduğumda başladı. O zamanlar ateist olduğunu bilmediğim ağabeyim, eve Kur’an-ı Kerim’in Türkçe mealini getirmişti. “Kuran’ı hep Arapça okuyoruz. Bir de ne anlatmak istediğini anlayalım. Bunu da okumalıyız.” diyerek, ailemizdeki insanları sorgulamaya teşvik etti. Kendisi o zamanlar kutsal kitabın yanlış olduğunu düşünüyor ve bunu bize empoze etmeden, sadece kitabı okumaya teşvik ederek anlatmaya çalışıyordu. Her ne kadar kendisi daha sonra inançlı olduysa da, benim sorgulama sürecimde etkin rol oynadı diyebilirim. Daha sonra teolojiye duyduğum ilgi ve araştırma isteği; beni önce din felsefesine, ardından da pozitif bilimlere yöneltti. Kısacası, sorgulama sürecim bu şekilde işledi.

Yine 14-15 yaşlarımda, okuduğum kitaplardan aldığım notları, aklımda çözümünü bulamadığım problemleri ve aklıma gelen düşünceleri insanlara aktarma isteğim oluştu. Sorgulamaya başlamamla birlikte, yazmaya da başladım yani. Elbette şu an, o zamanki yazılarımı görünce amatörliğüme gülüyorum. Fakat, onlar olmadan da şimdiki ben olamayacağımın farkındayım. Sıradaki soru? (gülüyor)...

“Tanrı’nın Alfabetesi” adlı kitabın oldukça ses getirmiş

görünüyor. Bu kitabı yazma nedenin neydi?

Bilindiği gibi Türkiye’de teoloji üzerine yazılmış çok az kaynak var. Hele ki, tüm önemli argümanların derlendiği bir kitaba rastlamak ne yazık ki mümkün değil. Bu konuya ilgi gösteren insanlar da, tanrının varlığına dair argümanları maalesef ki tek taraflı kaynaklardan okumak zorunda kalıyorlar. Etrafta “tanrı”yı savunan çok sayıda kitap varken, bu savunuları eleştiren neredeyse hiç kaynak bulunmamakta. Bunun günümüz Türkiye’si için önemli bir eksiklik olduğu açıkça görünüyor. Hal böyle olunca da, birilerinin ilk adımı atması gerekiyor, ki bu adımı atmak için az çok bilgiye sahip olduğumu düşündüm ve tanrının varlığına dair argümanları eleştiren bir kitap yazdım. Ayrıca, sosyal medya üzerinde de sürekli aynı argümanların dönüp dolaşarak olmasıyla birlikte, bunlara sürekli bir cevap vermenin getirdiği bir nevi zorluğu da göz önünde bulundurarak, hem tüm ateistler için hem de kendim için bir tür el kitabının gerektiği kanaatine vardım. Aklımın içinde sakladığım bilgileri bir şekilde insanlara ulaştırma isteği de bu işin cabası. Yarın öbür gün ölürsem, arkamda din felsefesine ilişkin birkaç kaynak bırakmış olmam da hiç fena olmazdı. Kısacası, kitabı bu sebeplerle yazdım.

Kitabın yazım süreci nasıl işledi?

Henüz 16 yaşındayken yazmaya başladım bu kitabı ve 4 ay içerisinde bölümlerini yazmayı bitirdim. Aslında tam olarak bitirdiğimi söyleyemem belki, çünkü kitabın içerisinde olmasını istediğim bir de “Ateist Argümanlar” kısmı vardı ve hali hazırda yazdığım kısmın yeterince “fazla” olduğunu gördüğümde bu bölümü yazmama kararı aldım. Klasik kitap boyutlarında ve 800’e yakın sayfaya denk gelen bir kitaba, bir 300 sayfa daha eklemenin absürlüğünü düşününce, üstelik de üniversiteye geçiş sınavlarımin yaklaştığını göz önünde bulundurunca, başka bir tercih hakkımın pek kalmadığını göreceksinizdir. Bu sebeple, “Ateist Argümanlar” kısmını ayrı bir kitap olarak çıkarmak üzere bunu yazmayı erteleme kararı aldım ve hazır olan kitabımı basmak için teker teker yayınevleriyle görüşmeye karar verdim. 17 yaşındayken, kitabı düzenleme ve yayınevi arama işini halletmek için uğraştım. Maalesef ki uzun bir süre kitabım “yayınevinin ilkelerine uygun olmaması” ya da “fazla uzun olması” gibi sebeplerce yayınevi bulamadı. Çaldığım her kapı, tabiri caizse suratıma kapandı. Ardından, lisede ders arasında e-maillerimi kontrol ederken, Kaynak Yayınları’nın genel yayın yönetmeninin kitabı basmayı kabul ettiğine dair bir e-mail aldığımı gördüm. O anki heyecanla okul koridorunda Arşimetvari bir şekilde “Kitabımı basmayı kabul ettiler” diye bağıra çağıra koştuğumu, önüme gelene sarılıp mutluluğumu paylaştığımı çok net hatırlıyorum. Aylarca yayınevi aradıktan sonra böyle bir haberin beni bu kadar heyecanlandırması garip olmasa gerek, üstelik en başından beri istediğim yayınevinin basmayı kabul ettiğini düşünürsek...

Böylece, Kaynak Yayınları’yla iletişim kurdum. Daha sonra bana, yazdığım kısmın da uzun olduğunu ve iki cilt haline getirmenin gerekliliğini anlattılar. Bu yüzden, kitabı ikiye bölüp iki cilt halinde yayınlamaya karar verdik. Birinci cilt, ikinci cilde nazaran daha basit ve anlaşılır konuları içerip daha “giriş düzeyinde” bir kitap oldu. Böyle yapmanın okuyucular için de, yayınevi için de, benim için de en iyisi olduğuna karar verdik. Ardından, yine 17 yaşındayken, kitabın düzenleme süreci bitti ve imza yetkimin gelmesi için beklemeye başladık. Şu an 18 yaşındayım ve ilk kitabım “Tanrının Alfabetesi” Kasım 2015’te

basıldı. Kitabın ikinci cildiye Nisan 2016’da çıkacak. Beklemede kalın!..

Sence Türkiye’de ateizm şu anda ne durumda? Türkiye’de ateizmin geleceğiyle ilgili öngörülerin var mı?

Türkiye’de ateizm daha yeni başlıyor. Hatta analitik felsefe de... Bundan 20 yıl sonra çok daha etkili ve bilgili bir ateist düşünce duruşuyla karşı karşıya kalacağımızı düşünüyorum. Bununla birlikte sırf havalı gözükme için ateist olduğunu söyleyen, bu konular üzerine araştırma yapmayan insanların da olduğunu farkındayım. Bu kesim, dinle büyütülmeyip birkaç düşünürün sözünü duyunca araştırma yapmadan tanrının olmadığını düşünmeye başlayan kesim. Elbette, araştırma yapmadan da tanrıya inanmamak mümkün. Ama yine de bunun olmamasının daha iyi bir ateist duruş getireceğini düşünüyorum. Günümüzde Türkiye’deki ateistler daha çok araştırıp okumaya teşvik edilmeli. Bu hâlihazırda yapıldığı için, ateizm bundan 20 yıl sonra, hiç değilse felsefi camiada çok daha baskın olacaktır.

Dindar ve dindar olmayanlara ne gibi tavsiyeler verirsin? Bu kitlelerin yaptığı genel hatalar sence neler?

Araştırın! Araştırmayı bırakmayın! Araştırmaya başladığınızda rasyonel olun! Bu üç ilke oldukça önemli. Sorgulamaya başlandığı zaman tüm kişisel görüşler dışarıda bırakılmalıdır, bana kalırsa. Ben bu şekilde başlamıştım. Bu şekilde başlarsak ancak rasyonel sonuca ulaşabiliriz. Kendimizi olayın dışında tutarak iki görüşü de, hatta diğer görüşleri de incelemek gerekiyor. Bu inceleme sonrasında bir karara varmak da, sizin kendi içinizde tutarlı olmanıza sebep oluyor. Yani araştırırken, önyargılardan ne kadar kurtulunursa o kadar iyidir.

Son olarak okuyucularımıza kısa ve uzun vadeli hedeflerin hakkında ne söylemek istersin?

Zaten ilk kitabın giriş bölümünde de üstüne basa basa vurguladığım üzere, bu kitabın ikinci cildi bu ay raflarda yerini bulacak. O kitapta “Evrenin kökeni nedir?”, “Neden hiçlik yerine bir şey var?”, “Evrimin temel mekanizmaları nelerdir?”, “Evrimin kanıtları nelerdir?”, “Yaratılışçılık neden yanlış?”, “Bilincin fiziksel açıklaması mümkün mü?” gibi soruları cevaplamaya çalıştım.

Bunun dışında, aslında aklımda üç kitap projesi daha var. Bunlardan birinin “Ateizmin Alfabetesi” adını alacağını düşünüyorum. Orada, ateizmin temel argümanlarına giriş yapmayı düşünüyorum. Muhtemelen iki ile dört cilt arasında olacaktır. Bunun dışında ahlak felsefesine giriş niteliğinde bir kitap yazma planım var. Son olarak ise çağdaş dünya felsefesinde adını duyurmuş inançsız yazarların metinlerinden derleme bir eser oluşturmak istiyorum. Bunlar tam olarak ne zaman hayata geçer?.. Tartışılır...

Bize zaman ayırdığınız için teşekkürler.

Ben teşekkür ederim. Umarım; insanları, sorgulamaya biraz olsun teşvik edebilmişimdir (gülümsüyor) ...

Dindarın Gözünden Diğerlerinin İnancı

Çiğdem K.

Bu yazıda **inanç** alt başlığı bağlamında dindarların bizleri veya kendileri dışındaki herkesi nasıl “gördüğünü”, karakter sayısı elverdiğince tatlı tatlı tasvir etmeye çalışacağım. “Kendileri dışındaki herkes” diyorum evet, çünkü bu tanım sadece ateistleri veya onların deyimiyle “kafirleri” değil, başka inanç gruplarından kişileri de kapsıyor; nitekim herhangi bir dini inancı olmayan biz nonteistler, hatta İslamiyet’ten başka bir dine inanan insanlar bile bu ülkede direnerek yaşıyor. Toplum yaşantımız her ne kadar genele bakıldığında *sıradan inançlı* insanlarla iç içe olsa da, aslında inancın üzerimizde bıraktığı her türlü sosyal iz, dindar olanların kurallarına göre şekilleniyor. Bu yüzden, toplum ve din üzerine tartışmaya başlamadan önce, kendimizi *bu gizli kahramanların* bakış açısından görmemiz gerekiyor.

Dindarlar, genel anlamda mensubu oldukları dinin gerektirdiklerini en iyi şekilde karşılayan kesim olarak tanımlanabilir. Elbette bunun yorumunu da yine kendileri yapar, çünkü bu konuda onları fâni dünyada test edebilecek bir güç bulunmamaktadır. Onların deyimiyle, “Kimin içinde ne yaşadığını bilemezsin, münafık diye bir şey de vardır sonuçta!”. Bu yüzden bu tanımı, “...mensubu oldukları dinin gerektirdiklerini en iyi şekilde *karşılamaya çalıştığını düşünen* kesim...” olarak değiştirmek daha uygun olacaktır. Tanıma yaptığım bu ekleme, aslında epey önem taşımaktadır; çünkü bize dolaylı olarak, dindarın kendi *dindarlığını* kendisinin ölçüp biçtiğini göstermektedir. Elbette mensubu oldukları dinin herkes tarafından kabul edilmiş standartları vardır; fakat dinler kendi içlerinde bile mezheplere ayrılırken ve bu mezheplerin ibadet biçimleri ve kuralları bile çeşitlilik gösteriyorken, bireyin ancak inandığı din ve mezhebin *gerektirdiğini düşündüğü* hâl ve hareketlerde bulunması gerekir. Dindar kimseler yaşantılarını, yaptıklarının dinsel anlamda *doğru* ve *kurallara uygun* olduğunu umarak ve bu uygunluğu “Allah’a kavuştukları gün” öğrenmeyi bekleyerek geçirmektedir.

Bu koşullarda, inandığı dinin veya mezhebin gerektirdiklerini *kendince* en iyi şekilde karşılamaya çalışıyor olmaları, kendileri dışındaki herkesi *diğer* olarak görmelerine

neden olur. Çünkü teknik olarak, en yakınındaki bireyin bile kendileri gibi/kadar iman sahibi olup olmadığını bilmeleri mümkün değildir. *İçini bilemezler.*

Bu durum elbette inanan bireylerin tamamında mevcut; ama sosyal yaşantımızı, direnmemize neden olan soyut baskılarını kuran dindarların gözünden irdelemek, bu yolla daha net çıkarımlar yapılabildiği için kesinlikle daha çekici.

Bizim toplumumuzdan, bizim insanımızdan bahsedecekken, bence çocukluğumuzdan kalma kapı komşularımızdan biri olan Gülizar teyzeye geçerken uğrayalım. Çat kapı misafire alışık o; mahallenin yarısı çat -hatta kır- kapı tipi misafirliğe alışık. Uğrayalım derken, ben uğrayayım; siz geri durun...

“Gülizar teyze, ben Çiğdem! Hani yirmi senelik kapı komşun Sevim hanımın kızı. Geçerken uğrayayım dedim. N’aber?”

Gülizar teyze beni içeri alıp, günün erken saatleri olmasına rağmen taze fasülye kokabilen evinin derinliklerinde, bir koltuğa oturtacaktır.

Gülizar teyze altmışlı yaşlarının başında; kocası sağ, hiç torunu yok. Yaklaşık son on beş senedir evde iki kişi yaşıyor olmaktan, sessizliğe alışmış; ayda bir ancak uğrayan baltasız evlatları hakkında sık sık sitem ediyor. Oldum olası muhafazakar görüşleri ve mutaassıp yaşantı biçimini benimsemiş olan Gülizar teyze, baş gösteren hastalıkların da etkisiyle son yıllarda iyice pekiştirmiş inancını. Oturduğumuz salonda herkes her pozisyondayken, *bel hizasından yukarı denk gelecek şekilde* yerleştirilmiş Yasin ve Kuran’lar renkli kaplamalarıyla dikkat çekici. “Sabah kalkıyorum, bakıyorum ölmemişim, çay demliyorum ben de...” cümleleri anlatıyor aslında ölüm endişesiyle yaşadığını; bunu gülümseyerek söylese de. Ardından eklemeyi unutmuyor, “Yaradana kavuşacağız işte, bekliyoruz!” diye. Misafirperver ve sevimli üslubu, on senedir elini eteğini çektiği o “mahalle dedikoducusu” üslubunu gizlemeye yetmiyor ama. O ki, yıllarca yemek pişiren ve ütü yaparken camdan dışarıyı görebilecek şekilde konuşlanmayı öğrenmiş usta bir kaynatıcı. Şimdilerde dizginlese de kendini, beni karşılarırkenki o “Ee, haberler sende!” diye bağırarak ses tonu ve heyecanı pek gizli değil. Kendisine nasıl olduğunu sorduğumda, minik bir itiraf dökülüyorken eteğinden:

...”Ne yapalım kızım işte?.. Ağzım burnum demeden gün bitiveriyor, anlamıyorsun nasıl geçtiğini. Kışın gündüzler de kıaldı tabii. Zaten çok şükür Allah kuvvet veriyor, günde beş vakit namazımızı kılıyoruz, geçiyor zaman”...

Biraz daha eşeleyince, aslında istemeden kabul ediyor Gülizar teyze, ibadetin onu meşgul tuttuğunu; sık sık abdest al, hazırlığını yap, kıl, et, sonra duasını yap derken, zamanının çoğunu ibadete harcadığından gururla bahsediyor. Onun için ibadetle geçirdiği her an, onu cennete biraz daha yaklaştırıyor; sonsuz huzur, lüks ve serotonin yuvasına. Bu bereketli yuvaya girebilmek için her Müslüman gibi o da, altında bencillik yattığını göremeden *pek çok iyiliği sevap işlemek için* yapıyor.

Her dindar gibi Gülizar teyze de karşılaştığı her “Allah’ın kuluyla” içten içe kendini kıyaslıyor. Kendi değerlerine göre kıyaslama yaparak *benim inanç seviyemi* ölçme mekanizması, neredeyse beni gördüğü anda çalışmaya başlıyor; kendisi bile farkında olmadan! Bu otokontrolün bile dışına çıkmış mekanizmayı, yaşayan ve hatta ölmüş gitmiş her bireyi *ölçme ve değerlendirme* arzusunu, her insanın içinde yatan o karşı konulmaz *tanrı olma güdüsünün* tetiklediğini varsayıyorum.

Zihni artık neredeyse tek bir hedefe odaklanmış olduğundan, gördüğü herkesin inancını anlamaya, inanç seviyesini ölçüp kıyaslamaya yönelik güdüsü otomatik olarak devreye giriyor.

Biz veya koyu dindar olmayan *diğer* herkes, başka bir birey gördüğünde onun saçını örten bir tekstil parçası olup olmadığını ilk etapta fark etmeyebiliriz; fakat, Gülizar teyze eder...

Ölçüt 1: Saçı örtülü mü?

Evet: Gelişigüzel geçirilmiş şekilde mi örtülü, yoksa iğneler takılarak özenilmiş mi? Bone takmış mı?

Hayır: Yüz üzerinden direkt eksi elli point. (Müstahak!)

Ölçüt 2: Kıyafeti nasıl?

- Saçı kapalı olmasa bile orasını burasını açmayacak şekilde bol ve kapalı şeyler giydiyse, bir yirmi point geri ver. En azından zinaya meyletmemeye özellikle dikkat etmiş.
- Allah yarabbi! Yaz günü yaka açık. Kot da hafif dar, bakayım, evet toto baya belli. (Yazık! Eksi kırk puan!)

Ölçüt 3: Makyaj var mı, makyaj?

- Makyaj var: Aman gerçi, toto belli, makyaj olsa ne olur, bu çamura batmış, çıkaranı yok ayol!
- Makyaj yok: Okey. (Nötr...)

Gülizar teyzenin benden edindiği ilk intibayı, daha sonra her iki yönde de, konuşmalarım, hâl, hareket ve tavırlarımla değiştirmem neredeyse çok zor. Onun zihni önyargı ve yerleşik düşüncelere fazlasıyla alışkın ve açıkçası, bir yerlerim açıktaysa, ne kadar zekice konuştuğum veya sevimli olduğum umrunda değil. Çünkü benim zeki olmam, onun değerlemesine göre beni **cennete sokmayacak**. Hatta Gülizar teyze sadece bu konuya öylesine odaklanmış durumda ki, kendisine ileri yaşta baş göstermiş bir monomani teşhisi koyası geliyor insanın.

İlk intibaya rağmen Gülizar teyze, artık biraz da zevkine, puanımı kesinleştirmek isteyecektir. İnanç ölçme ve kıyaslama arzusu karşısında ben sadece onun her gün karşılaştığı *diğerlerinden* biriyim. Hakkımda kesin karara vardıldıktan sonra benim de puanımı o gün için kendisini *en süper dindar* olarak tatmin etmek ve birkaç gün sonra unutmak üzere hafızasının tozlu raflarından birine kaldırarak.

Sonraki ölçütler ise mesleğim, siyasi görüşüm, genel hâl ve tavırlarım olacak. Günümüzde artık son birkaç yıldır siyaset ve din, birbiriyle son derece iç içe kavramlar olduğundan, suçlu kendisinde bulmadığım Gülizar teyze, benim hangi partiye oy verdiğimi eğer ağzımdan alabilirse, bu onun için yargısını kesinleştiren ölçüt olacak. Eğer olur da kesin bir yargıya varmasını engelleyecek şaibeli bir cevap verirsem, bana yüksek ihtimalle uyuz olacak; veya oy verdiğim partinin ne idüğünü tam bilemediğinden, yorumsuz kalarak bu soruyu atlayacak ve mesleğimle genel tavırlarıma bakacak.

Bu ileri ölçütlerin içinde şiveli konuşup konuşmadığım bile var. Kabul edelim ki, kendisi şiveli konuşmuyorsa bile karşıdakinin şiveli konuşuyor olması, ona her zaman birazcık daha samimi geliyor. *Konuşma üslubu ve din* ikilisinin neden bu kadar bağıntılı olduğunu ayrıca irdelemek lazım, ancak çok kısa bir deyişle, *duyulacak herhangi bir şivenin, kendi yöresine ait olsun olmasın, bu topraklara ait bir şiveyse, ‘memleket’, ‘toprak’, ‘geçmiş zaman’ ve ‘aile’ gibi kavramlar çağrıştırdığını ve dolaylı olarak kendi çocukluğunu, memleketini, gelenek göreneklerini hatırlatarak, dinle ilişki kurmasını sağladığını* söylemek mümkün. Bu bağlantıya ilişkin bir

diğer sebebin de şu olduğunu düşünüyorum: Kuran'ın dili, son derece kıvrak boğaz hareketleri içeren Arapça'dır; bu yüzden toplumumuzdaki çoğu şivenin o tarafları çağrıştırıyor olması da muhtemel. Ek olası sebeplerle beraber çoğu dindar, akıcı ve düzgün İstanbul Türkçesi konuşanlara karşı daha önyargılı oluyor. Akıcı ve düzgün İstanbul Türkçesi konuşuyor olmanın "sosyo-ekonomik imaj" açısından da önyargı oluşturduğu kuvvetle muhtemel. Çok güzel İstanbul Türkçesi konuşan birkaç ünlü, o güzel Türkçesiyle, "Cenab-ı Hak" gibi bir kelime söylemeye çalıştığında, televizyon ekranı vasıtasıyla çekirdek kabuğu fırlatılması, hiç değilse biraz yarırganması da öyle.

Ve... evet, Gülizar teyze... Her ne kadar sürekli "İçini bilemeyiz.." deyip dursa da, dış görünüşe bakarak ölçüm yapıp, kendisiyle çelişmeyi başaran teyzem; hani olur da laf lafı açar, saç dökülmesine karşı bir şampuan sorarsan, sana asla, "Bunun etkisi laboratuvarlarda test edilerek kanıtlanmış" dememem gerektiğini biliyorum. Konu ne olursa olsun sen, genelde "bilimsel çalışmaların ve gelişmelerin" varlığına inanmamaya meyillisin çünkü.

Bu, senin yaşına veya inatçı keçiliğine özel bir davranış değil; yaş ve sosyo-ekonomik koşullarından bağımsız olarak çoğu dindarın tutumu bu aslında. Bir yerlerden duydukları bilimsel gelişmelerin, *uydurma* olduğunu düşünmeye her zaman eğilimliler. Bir dindarla veya yarı dindarla din konusunu tartışırken, bilime ilişkin hiçbir örnek vermeyişim de bu sebepten. "E geçen şeyi bulmuşlar, ona ne diyorsun?" deyince gözümün içine bakıp, "Yalan ki o!.." diyorlar çünkü. Hepsinden öte, insanlar haberlerde çıkan, "X nöronunu y ortamına plante ettik." ifadesine bile "Pıff, uyduruyorlar yaa..." diye tepki verebiliyor. Bir tanesine inansa, önünü alamamaktan korkuyor mübarek; Kutsal Kase'yi bulmuş gibi, dini toptan çökecek sanki! Öyle değil mi, Gülizar teyze? Oğulların da böyle senin.

Gülizar teyze, istek dışı değerlendirmesi sırasında, beni totomdan dudağımdaki olmayan ruja, konuşma biçimimden koltuğa rahat rahat oturup oturmadığıma kadar birkaç saniyede hızla inceledikten sonra, başta da söylediğim gibi zaten baştan belli olan şu sonuca ulaşıyor: "Gülizar teyze en birinci Müslüman. Hâlâ!.." Mahşer meydanında tanrı beni toplum içinde rencide edene kadar, kendi ölçütlerinden başka bir karar mekanizmasının olmadığını farkında değil. Bu yüzden bir dindarın gözünde diğerleri her zaman

için *daha az* Müslüman oluyor.

Gülizar teyze, çayın dilini kekremsi yapmasıyla açılmaya başlıyor; "Ortalık çok bozuldu..." temalı konuşmalar ufukta görünürken, yavaşça aslında kısa pantolonlu, etekli kızların da *dinle bir ilişkisi olmadığını* iddia ediyor. Ona göre, bireyin kendisi "Müslümanım" dediğinde bile cümlelerin başına "Elhamdülillah" koyup koymaması bir ölçüt. Elhamdülillah kelimesini koymadan söyleyen bir şey saymıyor. Yani karşı tarafa açık açık sorsa ve karşı taraf açık açık söylese bile, dindar ikna olmayabiliyor. Dindar kişi açısından, sadece kolayına geldiği için senede bir ay oruç tutan ama diğer ibadetleri yerine getirmeyen bir Müslümanla, inanmadığını söyleyen bir ateistin farkını sorduğumda, verdiği cevap şu oluyor:

"Bana sorsan farkları yok, ama yüce Rabbim bağışlayıcı işte, kurban olduğum. Biz onun kadar affedici olamıyoruz, insanoğlu kin, nefret güdüyor kızım. Ama Allah-u Teala (Hâşâ) inançsızlardan farksız yaşayanların cezasını cehennemde verdikten sonra Allah'ı reddetmedikleri için onları da cennetin bir mertebesine alıyor. İnkâr etmezsen, sonsuz azap çektirmiyor. O önce cehennemde yanıp sonra cennete gelenlerin alnında bir leke olacakmış, cennete sonradan geldikleri belli olacakmış, kalplerinden utanç eksilmesin diye... Yaaa..."

Dindar için ikisinin tek farkı, tanrı son derece bağışlayıcı olduğu için birinin *yırtıyor* olması.

Ayrıca Gülizar teyze, laf arasında, *diğerlerinin*, iyilik yapsalar bile içlerinin iyi olmayabileceğini söylüyor.

Onun deyişiyse; "İnancı zayıf olanın yaptığı iyilik de yerini bulmaz. Niyet önemli, niyet..." ve ekliyor; "Aslında onlar tembel öğrenci, biz çalışkan öğrenci gibiyiz. İsteseler yaparlar ama yapmıyorlar. Bizimse sonunda alacağımız ödül belli, çabalıyoruz. Ama onlar olmasa da bizim değerimiz anlaşılmasa herhalde..." deyip gülüyor. Sonra Allah'ın onun değerini anlamayabileceği gibi bir ihtimalden bahsettiği için dilini ısırtıyor, kazara densizlik etmiş gibi bir bakış takınıyor.

Susuyor...

Ettiği densizlik bugünlük çenesini mühürlüyor; daha fazla riske girmek istemiyor. Ben, çay için teşekkür edip ayrılırken; o, beni *diğerleri* hakkında yaptığı onca yorumdan pişman gibi görünerek uğurluyor.

Vücudumuzdaki İzleriyle Evrimi Anlamak

Işın ALTINKAYA

“Ne olursa olsun, insanın, atalarının izini bir damga gibi taşıdığını kabul etmemiz gerekmektedir.” - Charles Robert Darwin

İnsan, gezegenimizin yaklaşık 3,8 milyar yıllık¹ evrimsel sürecinin ürünlerinden yalnızca biridir. Bu yazımda evrimi anlamanın pratik bir yolunu anlatacağım.

İnsan vücudu, bugün işlevini yitiren birçok yapıyla doludur. Bu yapılar, tıpkı balinalarda bulunan arka bacaklar gibi, evrimsel geçmişimizden kaynaklanan genetik miraslardır. Bunlara **vestigial yapılar** veya **körelmiş yapılar (organlar)** adı verilir. Bu yazıda insan vücudundaki körelmiş yapıları inceleyeceğiz.

Evrime dair kanıt görmek istiyorsanız, bakabileceğiniz çok sayıda yer vardır: fosil kayıtları, genetik analizler, karşılaştırmalı anatomi vb. Ama bunlardan birisi çok yakınımızda bulunmaktadır: **kendi vücudumuz!**

Organlar neden körelir?

Çevremiz ve doğa şartları sürekli değişmektedir. Canlılar tıpkı rüzgârda savrulan yapraklar gibi, nesiller içerisinde beklenmedik yönlerde doğru evrimleşmek durumunda kalabilirler. Evrimsel süreç sırasında, daha önceden bulunan çevre koşullarında avantaj sağladığı için seçilen organ ve yapılar, bir noktadan sonra yaşam koşullarının değişmesiyle, belirgin bir yarar sağlamaz hale gelebilir. İşte bu organlar ve yapılar, yeni nesiller içerisinde **evrimsel ekonomi** dediğimiz bir mekanizmayla yok edilirler.

Evrimsel ekonomi, bir canlının maksimum enerji verimine ulaşabilmek için uymak zorunda olduğu doğa kurallarının toplamıdır. Canlılar enerjiyi alır, kullanır ve değiştirir; ve böylece varlıklarını sürdürür. Bu nedenle enerjinin verimli kullanımı, doğadaki en önemli prensiplerden biridir. Evrimsel ekonomi dâhilinde sahip olduğu genetik yapıdan ötürü, ömür süresi içerisinde enerjiyi en verimli kullanan bireyler hayatta kalır; genetik yapılarından ötürü enerji verimliliği düşük olan bireylerse elenir. Görevlerini yitirmiş, artık işe yaramayan organlar işte bu yüzden körelir. Şimdi vücudumuzdaki körelmiş yapılara bir göz atalım:

Evrin Köşesi

Deney!

1. Elinizi düz bir yüzeye uzatın.
2. Baş parmağınız ile serçe parmağınıza dokununuz.
3. Elinizi biraz havaya kaldırın.

Eğer bileğinizin ortasında resimdeki gibi bir kabartı görüyorsanız;

Ön kolunuzda size atalarınızdan miras kalmış körelmiş bir kas var demektir!

Palmaris longus

1. Palmaris longus kası

Bazı insanların el bileklerinde Palmaris longus adı verilen bir kas vardır. Görselde soldaki el bu kası barındırırken, sağdaki el bu kası içermez. Fakat sağdaki elin sahibinin endişelenmesine gerek yok; çünkü insanların %15'inde bu kas bulunmamaktadır. Bu kas birçok memeli akrabamızda kavrama ve tırmanma işlevlerine yardımcı olurken, insanlarda işlevsiz kalmıştır. Araştırmalar bu kasa sahip olma durumu açısından farklılık gösteren insanların, kavrama kabiliyetlerinde belirgin bir fark olmadığını gösteriyor.² Hatta bu kas, cerrahların

Deney!

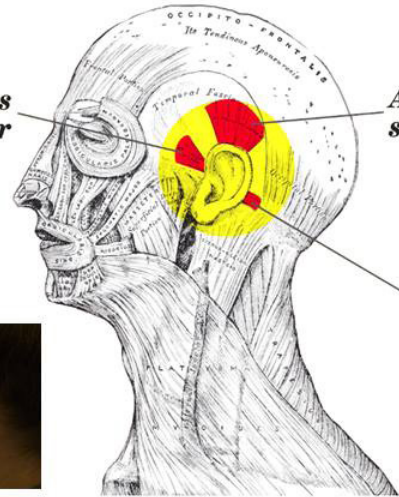
Kulaklarınızı hareket ettirmeye çalışın. Bir kedi veya köpeğinki kadar oynatamazsınız, belki sadece birazcık kıvıldatabildiniz, değil mi?

Auricularis anterior

Auricularis superior

Auricularis posterior

rekonstrüktif ve estetik cerrahide, vücudun başka bölgelerinde kullanmak üzere ameliyatla çıkardığı kasların başında gelmektedir.

2. Airucularis kasları

Bunlar harici kulak kasları olarak da bilinir. Hayvanlar işitme duyularını odaklarken, kulaklarını kafalarından bağımsız olarak döndürmek ve kontrol etmek için bu kasları kullanır. İnsanın ataları da bir zamanlar bu kasları aynı nedenle kullanmış olduklarından, günümüzde bu kaslar hala mevcuttur; fakat çok zayıflamış durumda oldukları için kulaklarımızı yalnızca biraz kımıldataabiliriz. Kediler bir sese tepki verirken, bu kasların kullanımını açıkça gözlemleyebiliriz.

3. Plantaris Kası

Plantaris kası primat akrabalarımız tarafından, nesneleri ayaklarıyla tutmak ve kontrol etmek için kullanılır. Bu kas insanlarda da aynı şekilde mevcuttur, fakat çok az gelişmiştir. Plantaris kası, vücudun diğer bölümlerinden herhangi birinin yeniden oluşturulmasında dokuya ihtiyaç olduğunda doktorlar tarafından ameliyatla alınarak gerekli yerde kullanılır. Bu kas insan vücudu için öylesine önemsizdir ki, insanların %9'u bu kasa sahip olmadan doğar ve bir sıkıntı çekmeden de yaşamlarını sürdürür.

4. Jacobson Organı

Burunda bulunan ve "feromon" adı verilen hormonları salgılayan özel bir koklama organıdır. Jacobson organı cinsel istek, tehlike işareti veya yiyecek izlerine ilişkin bilgileri tetikleyen kimyasalları tespit eder; bazı hayvanların seks için karşı cinsi takip etmesini veya potansiyel tehlikeleri fark etmesini sağlar. İnsanlar Jacobson organıyla doğarlar, ancak bu organın işlevi gelişimimizin erken dönemlerinde yitirilmiştir. İnsanın ataları, iletişimin mümkün olmadığı dönemlerde eşlerinin yerini bulmak için bu organı kullanmaktaydı. Günümüzde ise dijital ağlar bu organın yerini almıştır.

5. Tüylerin Ürpermesi (Tıpta: cutis anserina)

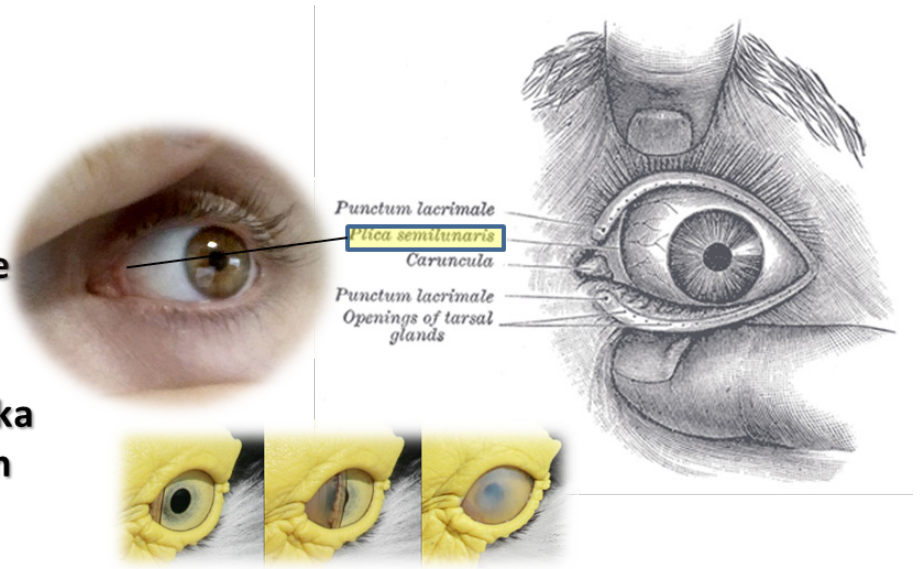
İnsanlar üşüdüklerinde, korktuklarında, kızdıklarında veya utandıklarında tüyleri ürperir; başka bir deyişle kılları dik bir konuma geçer. Vücuttaki kıllar ve tüyler, birçok canlıda aynı nedenlerden dolayı ürperir. Üşüme durumunda, dikilen tüyler havayı deri ve tüyler arasında sıkıştırarak, yalıtım ve sıcaklık sağlar. Korkma durumunda tüylerin dikilmesi, hayvanın daha iri görünmesini sağlayarak, düşmanları korkutup kaçıtır. Fakat insanların artık giysileri, sığınakları ve savunma aletleri olduğu için, tüylerimizin ürpermesine ihtiyacı duymayız. Bu yapı, insanlara atalarından kalan bir mirastır. Doğal seçim, yoğun kıl tabakamızı ortadan kaldırdığı halde, onları kontrol etmemize yarayan mekanizmayı geride bırakmıştır.

6. 20 Yaş Dişleri (Üçüncü azı dişleri)

Atalarımız, gün boyunca ihtiyaç duydukları tüm gıdaları almak için yeterli miktarda bitkiyi, yeterince hızlı şekilde yemeye ihtiyaç duyuyorlardı; büyük olan ağızlarını daha verimli kullanmalarını sağlayan, çok iyi sindirilemeyen selülozu sindirmeye yarayan bir takım azı dişine sahiplerdi. Evrimsel süreçlerle beslenme alışkanlıklarımız değişti, çenemiz uygun bir şekilde küçüldü ve üçüncü azı dişlerimiz işlevsiz hale geldi. Günümüzde bazı insanlarda 20 yaş dişleri çıkmaz. Görseldeki röntgen filminde, benim ağızda yanlış pozisyonda çıkmış bir 20 yaş dişi görüyoruz. Günümüzde birçok tıbbi soruna neden olan yirmi yaş dişleri büyük ölçüde çekilmekte, bu da kişinin çiğneme ve sindirim işlevleri açısından hiçbir fark yaratmamaktadır.

Deney!

**Bir gözünüzü iki
parmağınızla aralayın ve
gözünüzün burun
tarafındaki kenarını
inceleyin. Küçük bir tabaka
göreceksiniz. İşte o, sizin
üçüncü göz kapağınız!**

7. Darwin Tüberkülü (Auricular tubercle)

Darwin tüberküülü, kulağın yukarı ve orta bölümlerinin birleştii yerde bulunan küçük, kalın bir yumrudur. Diğer hayvanlarda halen ses kaynağını bulmada yardımcı olurken, insanlarda küçölüp içe doğru kıvrılmış haldedir. Atalarımızdan kalan bu miras, popölasyonun yalnızca %10,4'ünde görünür haldedir. İnsanların çoğunda bu kulak yumrusunu üreten, ancak belirgin olmasını her zaman sağlamayan genin bulunduğu düşünölmektedir.

8. Üçüncü Göz Kapağı (Plica semilunari)

Gözlerimizin kenarında Plica semilunaris olarak bilinen üçüncü bir göz kapağının kalıntısı bulunmaktadır. Kuşlarda, sürüngenlerde ve balıklarda sık rastlanan bu yapı, memelilerde daha nadir gözlenir. Kedi ve köpek gibi memeli sınıfından yakın akraba olduğumuz hayvanlarda halen kullanılmakta olan bu yapı, bizde, evrim sürecinde esas işlevini kaybederek, destek

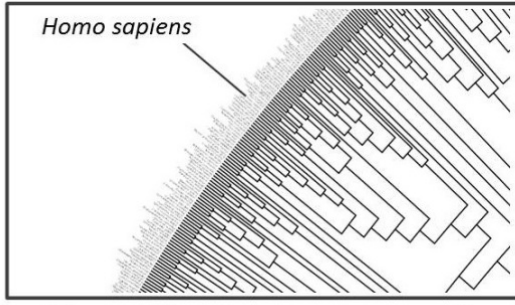
sağlayan bir yapıya dönüşmüştür.

9. Hurda DNA (Junk DNA)

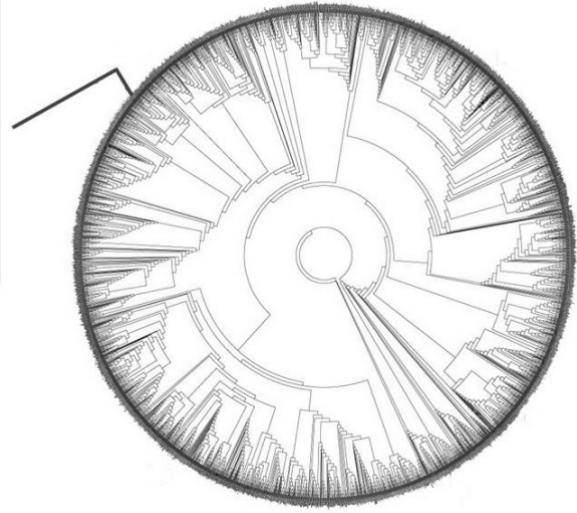
Geçmişimizden gelen kalıtlardan bazıları da genlerimizde saklıdır. İnsan genomunda, bir zamanlar C vitaminini işlemeye yarayan enzimlerin üretilmesinde kullanılan yapılar (L-gulonolactone oxidase) mevcuttur. Diğer hayvanların çoğu bu fonksiyonel DNA'ya sahiptir. Soy ağacımızın bir yerlerinde meydana gelen bir mutasyon, bu geni etkisizleştirmiş ve gen kalıntılarını hurda DNA olarak ardında bırakmıştır. Hurda DNA, yeryüzündeki diğer türlerle ortak bir atadan geldiğimizin kanıtıdır.

Hep beraber vücudumuzda bulunan birçok körelmiş organdan yalnızca bazılarını hatırlayarak, bu organların neden evrimin birer kanıtı olduğunu öğrendik. **Peki, çevre ve yaşam koşulları radikal bir şekilde değişirse ne olacak?**

Örneğin diyelim ki insanlar yeniden yaban hayata döndü ve üstüne bir de et kıtlığı başgösterdi. O zaman 20 yaş dişlerine sahip olan ve bunları etkili kullanabilen bireyler, bitkisel besin kaynaklarını çok daha etkili bir şekilde sindirebilecek; böylece diğer insanlara göre daha avantajlı bir konuma geçecektir. Bu durum milyonlarca yıl sürecektir, belki de bir diğer körelmiş organ olan apandis yeniden işlevini kazanmak üzere seçilim baskısına uğrayacaktı; veya karaciğerimiz ya da pankreasımız bunu yapabilecek şekilde evrimleşecekti. Bu tarz öngörülerin sayısı çoğaltılabilir; buradaki esas önemli nokta, yaşam koşullarının değişimiyle, bir zamanlar önemli işleve sahip organ ve yapıların, evrim sürecinde işlevsiz hale gelebileceğidir.

*Buradasın ve şu anda
Ateist Dergi'yi
okuyorsun!*

Evrimsel süreçler, insan üzerinden geçerken ardında birçok iz bırakmaktadır. Vücudumuzda bulunan körelmiş organların işlevleri bilim camiasında halen tartışılıyor olsa da, yukarıda bahsettiğim organların belirgin bir işlevi olmadığı konusunda çoğunluk hemfikirdir. Vücudumuzdaki bu körelmiş organlardan yola çıkarak insanın evrimsel geçmişi konusunda birçok bilgi edinmekteyiz. Bunları, evrimin bize belki de en yakın kanıtları olarak kendi vücudumuzda taşıyoruz.

Bir sonraki sayımızda görüşmek üzere, esenlikle kalın.

Unutmayın, evrim sürüyor!

Kaynaklar ve İleri Okuma:

1. Bazı güncel çalışmalar, Dünya üzerindeki yaşamın 3,8 milyar yıl önce değil, bundan 300 milyon yıl önce (4,1 myö) başlamış olabileceğini düşündürmektedir. (<http://www.sciencemag.org/news/2015/10/scientists-may-have-found-earliest-evidence-life-earth>)

2. S.J. Sebastin, A.Y.T. Lim, W.H. Bee, T.C.M. Wong, B.V. Methil, Does the absence of the palmaris longus affect grip and pinch strength?, The Journal of Hand Surgery: British & European Volume, Volume 30, Issue 4, August 2005, Pages 406-408, ISSN 0266-7681.

3. Vox'un *Proof of evolution that you can find on your body* videosu (Videonun Türkçe alt yazılı haline Garajımdaki Ejder üzerinden ulaşabilirsiniz)

4. *An Introduction to Human Evolutionary Anatomy*, Leslie Aiello & Christopher Dean

5. <http://www.evrimagaci.org/makale/271>

6. <http://biliminsesi.org/insan-vucudunda-evrimin-izleri-7/>

7. <http://listverse.com/2009/01/05/top-10-signs-of-evolution-in-modern-man/>

8. <https://www.newscientist.com/article/dn17453-timeline-the-evolution-of-life/>

9. http://rationalwiki.org/wiki/Palmaris_longus

EVİRİM NEDİR?

ERNST MAYR

Tülkü, Mikrop ve Çelik adlı kitabın yazarı Jared M. Diamond'ın önsözüyle...

SAY

Ayın Evrim Kitabı Önerisi: **EvrİM NEDİR?** — Ernst Mayr

21. yüzyılın en önemli evrimsel biyologlarından biri olan Ernst Mayr, bu kitabında evrim hakkında bilinenleri ve bilinmeyenleri açıklıyor. Evrim nedir, nasıl meydana gelir, neden elimizdeki en iyi açıklamadır? Bazı çevrelerce Türlerin Kökeni'nden sonra bu konuda yazılmış en iyi kitap olarak görülen, evrime bir giriş niteliği taşıyan bu kitabı okumanızı tavsiye ederim.

LGBTİ'LER Özelinde Dinsizliğe ve Dinlere Bakış

Arda YILAR

Herkese merhaba! Bu sefer, akıllarda yer etmiş ve cevabı netleşmemiş sorulara, yaygın yanlışlara göz atacağız. Dinsizliğe ve dinlere, bir de LGBTİ'ler (lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks) açısından bakacağız. Peki, neden? Malum, öteki olmak bitmez tükenmez çile hepimize. Her öteki beriki gibi, bizim de sorunlarımız var haliyle.

Makalenin amacı; dinsizlik, dinler ve LGBTİ'ler arasındaki ilişkiyi ve yaygın yanlış inanışları incelemek, sağlam temele dayanmayan ve insanların zihninde önyargı oluşmasına yol açmaktan başka işe yaramayan safsataları ve galat-ı meşhurları soru-cevap şeklinde irdelemek; böylece, yine ve yeniden, "Kişinin beyanı esastır" görüşünü vurgulamaktır.

Konuyla ilgili bilinmeyen bazı kavramları yazının sonunda açıkladım. Faydalı olacağını umuyorum.

1. LGBTİ'lerin çoğu dinsizmiş, doğru mu bu?

Bu konuyla ilgili olgu sunumları ve yapılmış araştırmalar var. Fakat bu araştırmalardan

bahsetmeden önce; gerek bugüne kadar tanıştığım, gerekse arkadaş çevremdeki LGBTİ'ler arasında kendini "dinsiz" olarak tanımlayanların daha fazla olduğunu belirtmeliyim. Dinsiz tanımını alt kavramlara ayıracak olursam; dinsizler içinde de, kendini "ateist" olarak tanımlayanlar çoğunlukta. Tüm bunların yanı sıra, kendini inançlı (sadece İslam değil, herhangi bir dine veya tanrıya inanan) ve dindar olarak tanımlayanlar da bulunuyor.

Çevremde kendilerini dinsiz ("Nonteist" kelimesi de kullanılabilir; fakat negatif algının kırılması için "dinsiz" kelimesini kullanmayı tercih edeceğim, çünkü bunu "ibnelik" kelimesinde olduğu gibi bir hakaret kelimesi olarak kullanmıyoruz) olarak tanımlayan LGBTİ'lerin de herkes gibi kendilerine göre dinsiz olma nedenleri var. Bu nedenler arasında, dinlerin veya tanrı kavramının saçma olması, dinlerde eşcinselliğin ve translığın kabul edilmemesi düşünceleri olabileceği gibi, materyalist düşünce de olabilir. Bunların yanısıra tabi ki birçok neden daha olabilir.

2014 yılında, otuz kişiyle yapılmış, “LGBT BİREYLERDE DİNÎ İNANÇ, DİN ve TANRI TASAVVURU, DİNÎ ve MANEVÎ BAŞA ÇIKMA SÜRECİ” adlı araştırmanın sonuçları ise benim söylediklerimden oldukça farklı veriler sunuyor. Araştırmada, katılımcılara kendilerini dinî açıdan nasıl tanımladıkları sorulmuş. *Katılımcıların 12’si (%40) kendini Müslüman olarak tanımlarken, 1’i (%3) “Alevi”, 5’i (%17) “deist”, 3’ü (%10) “panteist”, 3’ü (%10) “ateist”, 3’ü (%10) “agnostik” ve son olarak 3’ü (%10) kararsız olarak tanımlamış.*

Ayrıca, bu konu hakkında başka bir kaynaktan bilgilenmek isterseniz, Uluslararası Af Örgütü’nün birkaç yıl önce LGBTİ’lerle yaptığı “Dinin ve maneviyatın hayatınızdaki önemi nedir?” adlı video röportajını (<https://www.youtube.com/watch?v=5GXJFKFae9o>) YouTube’den izleyebilirsiniz.

Özetle, bu konuda net bir şey söylemek tam olarak mümkün değil. Gelecekte bu konuda yapılacak objektif ve geniş kapsamlı araştırmalar, bizlere daha net veriler sunabilir.

2. Peki, LGBTİ’ler dinsiz olmak zorunda mı?

Elbette, hayır. Herkes gibi, LGBTİ’lerin de inançlı, inançsız veya dindar olmak için kendilerine göre sebepleri olabilir. Hatta kişi, kendini hiçbir şekilde tanımlamak istemeyebilir; ki bu da son derece anlaşılır olmalıdır. Kişi, toplumun gözünde kendiyse çelişen biri gibi görünebilir; ancak bir kişinin neye inanıp neye inanmayacağı, eğer inanıyorsa inancına göre davranıp davranmayacağı konusu, kişinin inisiyatifindedir. Yani, kişinin beyanı esas olduğu gibi, kişi herhangi bir kalıba uygun davranmayabilir; davranmak zorunda değildir.

Şu bir gerçek ki, bireyler; dinlerinin cinsel yönelimleriyle/cinsel kimlikleriyle uyuşmadığının farkında olsalar bile, inanma eğilimi sergileyebiliyorlar. Yine 2014 yılında yapılan araştırmada, LGBTİ’lerin din tasavvurlarıyla ilgili şunlar belirtiliyor:

“Kaliforniya’daki Santa Barbara Üniversitesi’nde yapılan araştırmaya göre, birçok kiliseye ve Hristiyan aileye göre kişi hem lezbiyen, gey, biseksüel veya trans kimliklerinden birine sahip olup, hem de Hristiyan olamaz; çünkü bu iki kimlik birbirini tamamen dışlamaktadır. Hristiyanlık’ta ve diğer birçok dinde eşcinsel yönelimin ve trans kimliğin geldiği bu dönüm noktasında kişi, dini ile cinsel yönelimi arasında, zor olan bir seçime yönlendirilir. Bu süreçte kimi, dini seçip heteroseksüel hayat tarzını sürdürmeye çalışırken, bazıları cinsel yönelimini seçip kendini dışlayan dinden vazgeçebilir. Bunların dışında kalan başka bir grup ise bu iki yolu birleştirerek,

dine mensubiyet ile LGBT birey olma arasındaki çatışmayı en alt düzeye indirerek, ikisinin birlikte olabileceğini düşünürler. İslam dini açısından bakıldığında ise, dinin kitabı kısmında eşcinselliğin mutlak olarak yasaklandığı ve eşcinsellere katı cezalar getirildiği görülür. Ancak LGBT bireylerin önemli bir kısmı, dinin bu kısmını bir engel olarak görmemektedir. Bu araştırmada cinsel yönelim ile dinî bağlılığın çatışmayacağını düşünen ve iki kimliği de birlikte taşıyabileceğini savunan LGBT bireyler, durumlarıyla çatışmayacak bir din tasavvuruna sahip olma eğilimi göstermiştir.”

Aynı araştırmadaki katılımcıların tanrı tasavvurları ise, “teist”, “panteist” ve “deist” tanrı anlayışı olarak üçe ayrılmış.

Yani, bu sorunun cevabı özetle “hayır”; LGBTİ’lerin dinsiz olmak gibi bir zorunlulukları yoktur (Elbette, inançlı olmak zorunlulukları da yoktur). Bireyler, kendilerini inanç skalasında bir yere koyabilirler veya koymayabilirler. İnanç skalasında kendilerini sınıflandıran bireyler, inançlarının onlardan istediği şekilde yaşamak ve bunların yükümlülüklerini yerine getirmek zorunda da değildir. Böylelikle, tanrı veya din inancının cinsel yönelim ve cinsel kimlik ile doğrudan bağlantılı olduğunu söyleyemeyiz.

3. Genel olarak LGBTİ’lerin dine/dinlere bakış açıları nedir?

LGBTİ’lerin dinlere bakışından bahsetmeden evvel, dinlerin LGBTİ’lere bakışını hatırlamamızda fayda görüyorum; çünkü dinlerin bu konudaki keskin, hoşgörüsüz ve hatta ölümü emreden tutumları, bireylerin dinlerden soğumasına neden olabiliyor. Tabii ki, bir önceki sorunun cevabında belirttiğim gibi, her birey için dinden soğuma

veya dinsiz olma süreci bu şekilde gerçekleşmiyor; bazı bireyler, dinlerin bu tavırlarından haberdar olmalarına rağmen inanabiliyorlar.

Önceki soruların cevaplarında, aslında bu sorunun da cevabı olan kısımlar var. Yine de LGBTİ'ler arasında inançlılık-inançsızlık oranının değiştiğini ve net bir ayırım yapmanın mümkün olmadığını; Müslüman, Hristiyan, Yahudi veya Budist olup kendini inançlı (bunun da ötesinde dindar) olarak tanımlayan bireylerin olduğunu; bununla birlikte, ateist, agnostik, deist veya panteist olup kendini dinsiz olarak tanımlayanların da olduğunu söylemek mümkün.

4. Teizmde eşcinselliğe hoşgörü yok. Teist eşcinsel, biseksüel veya trans olmaz.

Bahsettiğim gibi, bireylerin inançlarının cinsel yönelimlerine veya cinsel kimliklerine hoşgörü olup olmaması, bireylerin inançlarından ayrışmaları ve onları sorgulamaları için yeterli ve doğrudan bir gerekçe olmayabilir. Kişi, inancının aslında öyle bir şey söylemek istemediğini; inandığı tanrının hoşgörü, sevgi ve merhamet kaynağı olduğunu; kendi kutsal kitabı başta olmak üzere, kutsal kitaplarda eşcinsellik/translık hakkında yer alan metinlerin o döneme ait olduklarını; bu sebeple, çeşitli pozitif vasıflar yüklediği tanrının onu cezalandırmayacağını savunabilir ve dahası, buna inanabilir.

5. LGBTİ'ler dindar olamaz, inançları zayıftır.

Böyle bir yasa mı varmış? Tabii ki böyle bir yasa, yönetmelik veya genel kabul durumu mevzu bahis değildir. Dindar eşcinseller, biseksüeller, translar, interseksler olduğu gibi; dinsiz eşcinseller, biseksüeller, translar, interseksler de vardır. En dikkat edilmesi gereken husus ise, kişinin cinsel yöneliminden (eşcinsel, biseksüel, heteroseksüel, panseksüel, vd.) veya cinsel kimliğinden (trans vd.) yola çıkarak inancını tahmin etmeye çalışmamaktır. Zira, önceden de belirttiğim gibi, inanç ve cinsel yönelim/cinsel kimlik konusunda net bir şeyler söylemek mümkün değildir. Tıpkı, toplumsal stereotiplere göre "kadınısı" davranışları olan her erkeğin eşcinsel olmaması veya "erkeksi" davranışları olan her kadının lezbiyen olmaması gerçeği gibi. Kahrolsun ikili cinsiyet sistemi ve tüm yaftalar ayol!

6. Eşcinsel imam olduğunu duymuştum, gerçekten öyle mi?

Evet, doğru duydunuz. Daayiee Abdullah, ABD'de yaşayan eşcinsel bir imam.

Eşcinsel imam da 'Yasak ne Ayol' dedi

Eşcinsellik ile İslam'ın uyumsuz olmadığını söylüyor (Evet, tam olarak "Gerçek İslam bu değil!" diyor). Onunla ilgili yayımlanmış bir haberde şöyle yazıyor:

"İmam Daayiee Abdullah, 'Biz insanları toplumsal cinsiyetine veya cinsel yönelimlerine veya Müslüman veya gayrimüslim olmalarına göre sınıflandırmıyoruz' ve 'İnsanlar ibadet etmek için geliyorlar camiye' diyor. Abdullah 15 yaşındayken ebeveynlerine açılmış, ama 33 yaşına kadar Müslüman olmamış. İmam olduktan sonra, AIDS'ten dolayı ölen bir eşcinsel Müslüman'ın cenazesinde namaz kıldırmış. Diğer imamlardan hiçbiri merhumun cesedini yıkamaya yanaşmamış

ve bu, Abdullah'ı derinden etkilemiş.”

Hatta, yakın zamanda, Paris'te eşcinsellere açık bir cami bile açılmış. Türkiye'de de eşcinsel bir imamla yapılmış röportajı okumuştum; ama onlar bilgilerini ABD'deki gibi açığa vuramıyorlar. Yeri gelmişken, Fransa'daki Protestan Kilisesi'nin geçtiğimiz yıl eşcinsel evliliklere onay verdiğini söyleyeyim. 97 din görevlisinin katıldığı oylamada 94 kişi eşcinsel evlilik lehinde, 3 kişi ise aleyhinde oy kullanmış.

7. Transların çoğu seks işçiliği yapıyor. Bu durum, onların din veya tanrı inancı olamayacağının göstergesidir.

Kişinin cinsel yönelimine/cinsel kimliğine göre inanç tahmini yapmamamız gerektiğini söylemiştim ya, aynısı bunun için de geçerli. Bir kişi seks işçiliği yapıyor olabilir; ama aynı zamanda dinine bağlı biri de olabilir. Artık bu konuları anladığınızı düşünerek, fazla detaya inmeye gerek görmüyorum.

Ayrıca, transların çoğunun seks işçiliği yaptığı veya yapmak zorunda olduğu da pek doğru değildir. Seks işçisi olan trans bireyler de vardır (tıpkı, seks işçisi kadın ve erkeklerin de olduğu gibi), başka bir meslek dalında çalışan trans bireyler de vardır. Yani seks işçisi olmak (normal bir meslek dalıdır), kişinin inancı hakkında doğrudan bir fikir vermez bize. Hem, fikir versin veya vermesin; kime ne?! Etiketler, damgalar zaten girila...

Merak edenler için; trans seks işçileri veya genel olarak LGBTİ'lerle ilgili kaynakları, araştırmaları derneklerin bürosundan kitapçık olarak edinebilirsiniz. Yahut derneklerin internet sayfalarında da bulabilirsiniz.

Sadede gelirsek...

Evet, Mayıs ayına girmiş bulunuyoruz. Mayıs ayı, baharın daha da coşkulu olmasının yanı sıra, 17 Mayıs'ın "Uluslararası Homofobi ve Transfobi Karşıtlığı Günü" olarak kutlanması bakımından bizim için önemlidir. Haziran ayında da, çoğunuzun bildiği gibi, "Onur Haftası" kutlamaları dahilinde, binlerce farklı kimlikten bireyin katıldığı bir onur yürüyüşü düzenliyoruz.

Ateist Dergi ekibi olarak, iyi işlere imza attığımızı ve atacağımızı düşünüyoruz. Biz, hepimiz, farklılıklarımızla burada ve her yerde olacağız. Ateist Dergi'de yeniden görüşmek dileğiyle, sevgiyle kalın...

Kavramlar Sözlüğü

Cinsel Yönelim: Kişinin hangi cinse ilgi duyduğuyla ilgilidir. Cinsel yönelim, genellikle eşcinsellik

(hemcinsine ilgi duyma), biseksüellik (her iki cinse ilgi duyma) ve heteroseksüellik (karşı cinse ilgi duyma) olarak sınıflandırılır. Fakat aseksüellik, poliseksüellik, panseksüellik ve bunlar gibi birkaç cinsel yönelim daha mevcuttur.

Cinsel Kimlik: Kişinin cinsiyet algısıdır. Translık (transseksüel veya travesti), bir cinsel kimlik türüdür. Trans bir birey, karşı cinse ilgi duyabileceği gibi (burada cinsel yönelimden bahsediyorum); hemcinsine (eşcinsel) veya her iki cinse de (biseksüel) ilgi duyabilir. Yahut kendilerini poliseksüel (birden fazla cinse ilgi duyan), panseksüel (her cinse ilgi duyan), aseksüel (cinslere karşı çoğunlukla/hiçbir şekilde cinsel çekim duymayan) olarak tanımlayabilirler.

İnterseks: İnterseksin tıbbi açıklaması "Anormal üreme ve cinsiyet organlarıyla doğmuş olan"dır. İnterseks bireyler birçok insandan daha farklı dış cinsiyet organlarına, iç üreme organlarına ve/veya iç salgı bezlerine sahiptirler. Tek tip "interseks beden" yoktur; toplum tarafından "anormal" farz edilmenin dışında, ortak çok fazla bir şeyi olmayan çok çeşitli durumları kapsar. İnterseks kişilerin ortak özellikleri biyolojileri değil, tıbbileştirilme deneyimleridir. Yani, biz birden fazla genetik durumu interseks şemsiyesi altında topluyoruz ve interseks dediğimiz zaman tek bir genetik durumdan söz etmiyoruz.

Kaynaklar:

1. http://www.dinbilimleri.com/Makaleler/2106077077_1402010864.pdf
2. <http://t24.com.tr/haber/abdli-escinsel-imam-kuranin-hicbir-kisminda-escinselleri-cezalandirin-demiyor,302692>
3. <http://www.aljazeera.com.tr/haber/fransiz-protestan-kilisesinden-escinsel-evlilik-onay>
4. <https://intersexualshalala.wordpress.com/interseks-sss-sik-sorulan-sorular/>
5. <http://www.cetad.org.tr/news.aspx?detail=56>

Bazı Ateistlerin de İnanabildiği 5 Mit

Arsel Berkat ACAR

Elbette bu mitler arasında “uzaylılar” da yer alıyor, ancak “mit” kelimesiyle burada bir yanlışlığa düşülmesini istemiyorum, çünkü dünyadışı yaşamın var olabileceği çok yüksek olasılıklı bir durumdur. Burada asıl kastedilen şey, dayanıksız olduğu halde öne sürülen iddialardır ve maalesef bazı ateistlerin de bu mitlerden bazılarına inanabildiği görülebilir. Eğer inançları üç kategoriye ayırıyordım; bunlar “dindarlık”, “ruhsallık” ve “komploculuk” olurdu.

Kişisel tecrübelerime göre ikna edilmesi en zor grup, her zaman için komplocular olmuştur; ardından sırasıyla ruhsalcılar ve dindarlar gelir. Dindar insanların inandığı spesifik doktrinler vardır. Ruhsalcılar dini de işin için katıp, konuyu çok daha farklı boyutlara taşıdıkları için zor ikna edilirler. Komplocular hem dini hem de ruhsallığı reddedebilir, ancak çok karmaşık bir inanç sistemine de sahiptir ve hemen her şeyin arasında, aslında hiç var olmayan bağlantılar kurabilirler (*bkz: Yanılsamalı korelasyon; İng. Illusory correlation*); bu yüzden bu inanca sahip kişilerle tartışmak, bir mayın tarlasından geçmek kadar zorlayıcı olabilir. Bu yazımda, birbirinden farklı -bazıları birbiriyle ilişkili- beş mit türünü kısaca ele alacağım. Alternatif Tıp konusunu ise başka bir yazıda ele alacağım.

MİT 1 – UZAYLILAR

Nedense artık günümüzde çok detaylı fotoğraflar çekebildiğimiz halde, fazlasıyla bulanık olan ve adeta eski cep kameralarıyla çekilmiş gibi duran UFO görüntülerine inanabiliyoruz. Bu bağlamda genellikle, “Çok hızlı geçiyorlar; fotoğraf o yüzden bulanık.” gibi gerekçeler öne sürülüyor. Peki nasıl oluyor da gözün algılayamayacağı kadar hızlı, kulakların duyamayacağı kadar sessiz ve

çevrede rüzgar etkisi oluşturmayacak kadar hızlı geçebiliyorlar? Bu tarz fotoğraflar, sıklıkla kameranın önünden geçen bir sinek gibi, havada uçuşan birtakım nesnelerle karıştırılmaktadır. Uzaylıların var olma ihtimali, UFO’ların da var olması gerektiğine işaret etmediği gibi; UFO’ların yokluğu da uzaylıların var olmadığını göstermez. Bu sebeple, gökyüzünde gördüğümüz garip cisimlere doğrudan bir anlam yüklemek doğru değildir. Esasında bu tür iddialarda bulunurken, çoğu zaman UFO kelimesinin açılımını unutuyoruz. U.F.O. kelimesi, “**Unidentified Flying Object**,” başka bir deyişle, “**Tanımlanamayan Uçan Cisim**” anlamına gelir. Henüz bir tanımlı yapılmamış olduğundan, bilinmeyenler listesine eklenir; tanımlanabilir hale geldiğinde de UFO kelimesi, kazandığı bu yeni anlamı zaten karşılamayacaktır. Özellikle Hollywood’un da etkisinde kalarak uzaylılara daima insansı görünümler yakıştırma eğiliminde oluruz. Astronomiyle ilgilenen meraklılar, “uzaydaki mesafe” konusunu ciddiye almalıdır; çünkü uzaylıların başka yıldız sistemlerinden bizim sistemimize ulaşmaları, ışık hızında bile seneler sürebilecektir. Üstelik kendi yıldız sistemimizde bile zeki yaşam formlarının tespit edilmesi, sanıldığı kadar kolay değildir. Uzaylılar konusu ele alınırken, ateist çevrelerde bile gözardı edilen pek çok ince ayrıntı vardır. Beğenerek okuduğum şu makaleyi mutlaka okumanızı tavsiye ederim: “*Would Contact with Extraterrestrials Benefit or Harm Humanity? A Scenario Analysis*” (*Dünya Dışı Canlılarla Karşılaşmak İnsana Yarar Mı, Yoksa Zarar Mı Getirir? Bir Senaryo Analizi.*) Okuduktan sonra, uzaylılar konusuna çok daha bilimsel ve ayrıntıları gözeterek yaklaşacağınızı düşünüyorum.

MİT 2 – ANTİK YAPILAR

Bazı üniversitelerde biyoloji dersi işlenirken evrim kuramından söz edildiğinde, sınıflarda ani bir sessizlik oluşmuyor veya bir anda “evrim yalandır!” diye bir çığlık duyulmuyor. (Elbette bu durum bizim ülkemizde tam olarak bu şekilde işlemiyor malesef.) İşte mimarlık fakültelerinde de, öğrenciler ders sırasında antik yapılar hakkında bilgi edinirken, “Uzaylılar!” diye bağırıyor. Biyolojide, canlıların az karmaşık formlardan daha karmaşık formlara kadar nasıl evrildiği incelenirken, aradaki bağlantılar anlaşılabilir; aynı şekilde mimarlıkta da, daha basit yapılardan daha karmaşık strüktürlere doğru gidildiği mantıken kavranabilir. Elbette, organizmaların dünyasını incelerken ve ihtişamlı yapılara göz atarken, hepimiz “Vay canına!” diyebiliyoruz, ama bunlara gereğinden fazla anlam yüklemek de hata olacaktır. Bu yüzden, mitin başlığına Mısır Piramitleri’nin fotoğrafını eklemek yerine, Kamboçya’daki bir başka insan yapımı olan Angkor Wat’ı koydum; böylece bu insanüstü yapı algısını kırmak istedim. Kaçınız, Çin’de bulunan ve binden fazla mağaradan oluşan ve içerisinde yüzbine yakın heykelin bulunduğu Longmen Grottoes’u duydu? Peki ya, Dünya’nın en büyük budist tapınağı olan Borobudur? Mimarlık tarihi, Mısır Piramitleri’nden, Paris’teki Eiffel Kulesi’nden ve İtalya’daki Pisa Kulesi’nden çok daha fazlasıdır. Günümüzde yapı sektöründe kullanılan malzemelerle, binaların daha sağlam ve konforlu olabilmesi için yürütülen çalışmalar, en ihtişamlı antik yapılardan daha fazla karmaşıklık içerir. Buna rağmen kalkıp da, “Bunu insanlar inşa etmiş olamaz” demek, insan potansiyeline bir hakarettir. Dahası uzaylıların bizlerle önemli konular hakkında iletişim kurmak yerine, taş bloklardan yapı inşa etmemize yardımcı olabilecek kadar amaçsız olduklarını düşünmek de açıkçası bana pek mantıklı gelmiyor. Antik yapılardan günümüz yapılarına kadarki süreçte oluşmuş olan, birbirinden farklı mimarileri incelemeniz, bu konuda daha fazla aydınlanmanıza yardımcı olacaktır; böylece insanlık tarihinin de çevremize nasıl yansıdığını öğrenmiş olursunuz.

MİT 3 – ASTROLOJİ

Astrolojiye inanan ateistler var mı? Elbette var. Gazetelerin günlük burç yorumlarından ve 12 zodyak meselesinden çok daha detaylı bir konu olduğu iddia edilen astrolojinin dünyasına daldığınız zaman, *bilimselmiş gibi görünen* söylemlerle karşılaşmanız mümkündür; ki zaten sahte bilim kategorisinde yer almasının sebebi de budur. Astroloji bir bilim alanı değil, *bilimselmiş gibi görünen bir inançtır*. Astrologlar, kendilerine karşı yapılan argümanların tümüne hazır cevaplar geliştirerek, gerçeklerin esas farkında olmayanların skeptikler veya bilim insanları olduğu izlenimini verirler. Astrolojinin çürütüldüğüne dair yapılan araştırmaları geçersiz ve yetersiz bulmakla birlikte, gelecekte bu araştırma dalının bilim sahasına kabul edileceğine de inanmaktadırlar; ancak şu anda bilim camiasının gözünde “sabit fikirli” ya da “inkarcı” olarak değerlendirilmektedirler. Astrologlar arasında, Evren’de keşfettiğimiz dört temel kuvvetin yanı sıra, beşinci bir kuvvetin daha var olması gerektiğini ve bu kuvvetin bulunmamış olması nedeniyle de astrolojik çıkarımların kanıyanamadığını iddia edenler bile vardır. Kimisi bu kuvveti, Sicim Teorisi’yle açıklamaya çalışmaktadır. Tarihin tekrarlandığını söyleyerek, belirli dönemlerde belirli şeylerin gerçekleşeceğini önceden tahmin etmeye çalışır; ama bunu yaparken, *kadercilik* oynamadıklarını da söyleyerek kendileriyle çelişkiye düşerler. Bu yüzden astrolojiyi hafife almamak gerekir, çünkü astrolojiyi saçma bulan ateistlerde de çeşitli önyargıların olduğu doğrudur. Astrolojinin geçersizliğini göstermek gayet kolaydır; gerek astronomik bilgilerimizle gerek matematiksel denklemlerle bunu

yapabiliyoruz. Ancak bilimselmiş gibi gösterilmesi durumunda, astrolojiye inanabilen ve “Bir gün doğru olduğunu sen de göreceksin” diyen ateistlerle de karşılaşmak mümkündür. Hatta diğer taraftan, “Evet, astroloji bir bilim değildir” diyen astrologlarla da karşılaşmak mümkündür; ancak bunların ileri sürdüğü iddialar ve tahminler, bilimin sahasına da girmektedir. Dolayısıyla bu kişilerle tartışırken ve onları eleştirirken, yıldız falcılığından biraz daha fazlasını bilmekte fayda var.

MİT 4 – CANAVARLAR

Canavarlar kategorisinde, belli başlı canavarlar haricinde (Koca Ayak ve Loch Ness Gölü Canavarı gibi) hayaletler ve periler de yer almaktadır. “Tamam, tanrıya ve meleklerle inanmıyorum; ama çevremizde göremediğimiz varlıklar olabilir.” şeklinde bir düşünceye sahip olan ateistler olabilmektedir. Küçüklükten beri cinlerle, perilerle vb korkutulan insanlarda bu durum daha da fazla görülebilir. Bu tarz inançların irrasyonel olduğunu düşünen bireylerde de benzer korkulara rastlamak mümkündür; hatta cehennemin varlığına kesinlikle inamayan bireyler bile bazen, “ya yanıyorsam” cümlesinin tuzağına düşebilmektedir. Korku, rahatlıkla insanı ele geçirebilen bir duygudur; bazen hayati önem taşıyor olsa da, kimi zaman hatalı çıkarımlara yol açabilmektedir; örneğin tanrılara kurban armağan etmediğinde, başına kötü bir şeyler geleceğini düşünmek gibi.)

Bilim insanları ve araştırmacılar, gezegenimizde yaşayan birbirinden farklı türleri keşfetmeye çalışır; bulduklarını da tanımlayarak isimlendirir. Bu araştırma sırasında, *Kripto-zooloji* alanına giren canavarlar hakkındaki bilgilerle karşılaşılabilir, ancak bu alan da sahte bilimin bir parçasını oluşturmaktadır.

Maalesef, bugüne kadar iddia edilen canavarların hiçbirine rastlamadık. Her ne kadar Yeti ya da Koca Ayak gibi hikayeler anlatılsa da, insanlar rahatlıkla gördükleri şeyler hakkında yanılabirler. “Maalesef” dememin sebebi, bu türlerin gerçekte var olduğunu keşfetmemiz halinde yepyeni bilgiler kazanacak olmamızdır. Loch Ness Gölü’nün içinden birdenbire o senelerdir iddia edilen canavar çıkıverseydi, belki dinazorlar hakkında daha fazla bilgi edinebilirdik. Koca Ayak keşfedilseydi, insansı bir başka tür listemize eklenmiş olurdu. Yapılan onca araştırmaya rağmen kanıtlanamadıkları için, bahsedilen bu “varlıklar” artık pek çok inanır için de umutsuz bir vakaya dönüşmüştür. Cinler konusundaysa bazı ateistlerin kendilerine şu soruyu sormaları gerekiyor: *“Nasıl oluyor da meleklerle -onları yaratan tanrıya inanmadığın için- inanmıyorsun da, var olmadığına inandığın aynı tanrı tarafından yaratıldığı iddia edilen cinlere inanabiliyorsun?”*

MİT 5 – KOMPLOLAR

ABD’deki İkiz Kuleler’in asıl çökme sebebi uçaklar değil de patlayıcılar mıydı? Bebeklere yapılan aşılarda otizme mi neden oluyor? 51. bölgede uzaylılar üzerinde gizli deneyler mi yapılıyor? Yüksek Frekanslı Etkin Güneşsel Araştırma Programı (HAARP) depremleri tetikliyor mu? İlluminati şu an her şeyi kontrol mü ediyor? Bunlar gibi yüzlerce soru sorulabilir. Komplo teorisyenliği dünyası, fazlasıyla karmaşık bir yapıya sahiptir ve bir kez içerisine daldığınız zaman, normalde birbiriyle bağlantı kuramayacağınız şeyler arasında ilişkiler görmeye başlayabilirsiniz. Komplo dünyası insanlara önemli bir mesaj veriyor: “Uyanın ve farkına varın!”. Ancak, bu mesajın genellikle hem kendisi hem iletilme şekli hatalıdır; politikayla ve ekonomi dünyasıyla ilgili olmadık fikirlere yönelmemize sebep olur. Adeta ekonomistlere ya da hukuk fakültesini bitiren öğrencilere, “Boşuna okumuşsun” mesajı verir;

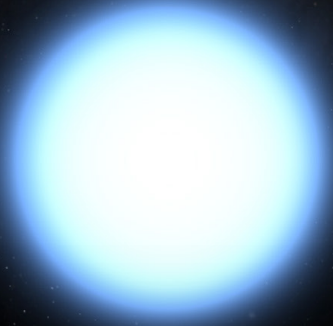
insanların bilgi seviyesini, kuantum kuramından bihaber olduğu halde kuantum şifacılığından bahseden kişilerin bilgi düzeyiyle aynı seviyeye indirmiş olur. Bu akımlar özellikle gençler arasında yaygınlaşmaktadır. Komplo teorileri o kadar değişik inanç türleri barındırır ki, hem Amerika'nın Ay'a gitmediğine inanıp hem de aynı anda Neil Armstrong'un Ay'da ezan sesi duyduğuna inanan kişiler çıkabilmektedir; ve bu tür insanlar, buradaki ikilemi de çoğu zaman anlatsanız bile dinlememeyi tercih eder.

Özetle komplo teorisyenliğinde, genellikle tanrıya atfedilen birtakım özellikler bu sefer de hükümetlere ve organizasyonlara atfedilmekte; işin kötüsü bunu, rasyonalizme ve kanıta son derece önem veren ateistler bile yapabilmektedir. Her şeyi gözetken bir tanrıya inanılmıyor, ama her yaptığımızı takip eden gizli bir örgütün varlığına körü körüne inanılıyor. Elbette bunlar gizli bir şeylerin yürütülmediği anlamına da gelmiyor. Ancak komploculukta, aslında var olduğu kesin olmayan veya var olmadığı kesin olan konularda, bunlar sanki gerçekmiş gibi bir tavır takınıyor. Her müzik klbinde İlluminati ile ilgili mesajlar algılanmaya çalışılıyor, olmayan mesajlar algılanıyor ve ona göre bir tutum ve hayata bakış sergileniyor. Keşke, gizli olduğu iddia edilen örgütlerden ve ailelerden (Opus Dei, Kuru Kafa ve Kemikler Cemiyeti, İlluminati, Masonlar, Rothschild ailesi vs) ziyade, gizli olmadığını bildiğimiz gerçek örgütlerin (Taliban, El Kaide, IŞİD, Boko Haram vb terör örgütleri) insanlığa verdiği zararlara odaklanıp, gerçek çözümler üretebilsek! Bu, çok daha yararlı olacaktır. Sağda solda, popüler medyada, üçgen şekiller ve Ra'nın göz sembolünü tespit etmeniz kimsenin hayatını kurtarmıyor. Aşı yaptırmamanız, Genetiği Değiştirilmiş Organizma'nın (GDO) ne olduğunu anlamamanız, kök hücre çalışmalarına karşı çıkmanız vb. tutumlarsa, toplum ve insan sağlığını ciddi anlamda tehdit ediyor. Aynı şekilde NASA'nın (ABD'nin uzay programı çalışmalarından

sorumlu kurum: Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi) Apollo başarılarını reddetmeniz, roket bilimi hakkında; kapanmış olan HAARP tesisine karşı çıkmanız, depremler hakkında ve İkiz Kuleler'in yıkılışında patlayıcıların kullanıldığına inanmanız da yapı strüktürü hakkında yeterli bilgilere sahip olmadığınızı göstermektedir. Eleştireceğiniz konulara hakim olmanız bile temel bilgiler edinmeniz, komik duruma düşmemeniz için gereklidir. Bu tarz bir şüphecilik; bilimsel skeptisizmle değil, ancak paranoyaklıkla ilişkilendirilebilir. Sanırım, her ölen dünya yıldızının gizli bir örgüt tarafından öldürüldüğüne inanan insanlara, bu yıldızların da belli bir yaşam süresi olan birer insan olduğunu hatırlatmamız gerekiyor. Her insan ölümlüdür ve her insan hatalı düşüncelere sahip olabilir. Önemli olan, bu yaşam sürecinde doğru kararlar alabilmek ve düşündüğümüz şeyleri başkalarıyla paylaşmadan evvel doğru bilgileri temin edebilmektir. Skeptisizm, bu bilgilerin filtrelenmesine yardımcı olan bir mekanizmadır; gerçeğe ulaşmak için kullanılacak en doğru araç da arasypnel ve bilimsel bilgidir. Bu mekanizmayı kullandığınız zaman komploculuğun, ruhsalcılığın ya da diğer sahte bilim alanlarının tuzaklarına düşmemiş olursunuz.

Kaynaklar ve İleri Okuma:

1. <http://matadornetwork.com/trips/30-worlds-impressive-ruins/>
2. "Would Contact with Extraterrestrials Benefit or Harm Humanity? A Scenario Analysis" arxiv.org/pdf/1104.4462
3. <http://www.evrimagaci.org/makale/409>
4. <http://www.evrimagaci.org/fotograf/83/3320>
5. <http://www.critical-thinking.org.uk/conspiracy-theories/the-illuminati-and-the-new-world-order.php>
6. <http://www.evrimagaci.org/fotograf/83/7895>
7. <http://www.evrimagaci.org/fotograf/83/5348>
8. <http://www.evrimagaci.org/fotograf/83/3772>
9. <http://www.evrimagaci.org/fotograf/83/3438>
10. <http://www.astrology-and-science.com/>
11. <http://www.evrimagaci.org/fotograf/83/3972>

Ölü Yıldızlar ve Hayat

Zafer EMECAN

Gökbilim ile ilgilenen çoğu insanın bildiği gibi beyaz cüceler, Güneş benzeri düşük kütleli yıldızların “öldükten sonra” geriye kalan çekirdekleridir. Güneş’e yakın kütleyle sahip yıldızlar, çekirdeklerindeki hidrojen tükenene kadar sağlıklı bir şekilde parıldar. Ancak, çekirdeğindeki hidrojen tükendiğinde helyum yakmaya başlayarak daha fazla enerji üretme dönemine girer. Bu nedenle şişmeye başlar ve bir kırmızı dev yıldız dönüşür. Bu arada üretilen enerji çok yüksek olduğu için, yıldızın dış katmanları yüz milyonlarca yıl içinde yavaşça uzaya saçılır.

Çekirdekteki helyum da tükendiğinde, yıldız enerji üretemez hale gelir ve kendisini oluşturan maddenin kütleçekim gücüne yenik düşerek kendi üstüne doğru çöker. Yıldızın dış katmanları uzaya saçıldığından, geriye çok sıcak ama sadece Dünya boyutlarındaki çekirdeği kalır. İşte buna, beyaz cüce diyoruz. Bu beyaz cüce, artık enerji üretemediği için yavaşça soğur. Ama çok yavaş biçimde soğuyan bu beyaz cücelerle ilgili “dikkate alınmayan” bir durum var:

Çoğu gökbilim kaynağında, yıldızın öldükten sonra geriye kalan bu “beyaz cüce” çekirdeğinin gittikçe soğuyup gözden kaybolacağı yazılır. Evet bu doğru fakat, bunun ne kadar sürede gerçekleştiğini genelde kimseler yazmaz... Bir beyaz cücenin sıcaklığı onbinlerce, hatta yüzbinlerce santigrat derece kadardır ve kayda değer oranda soğuması milyarlarca yıl sürer.

Daha açık bir ifade ile, bir beyaz cüce’nin “parlaklığını kaybedecek kadar” soğuması, Dünya’nın şu anki 4.5 milyar yıllık ömründen daha fazla zaman alır. Bu süre içerisinde yakın çevresine yine bol miktarda enerji yaymayı da sürdürür.

Örneğin, beyaz cüce yıldız -sıcaklığına bağlı olarak yaklaşık 800 bin ila 3 milyon km kadar uzaklıkta bulunan bir gezegen, milyarlarca yıl boyunca bizim Güneş’ten aldığımıza yakın enerji alabilir. Bu da, eğer uygun şartlar oluşmuşsa (ki nadir de olsa bu mümkündür), ölü sandığımız bir beyaz cüce yıldızın çevresindeki gezegende yaşamının olası olduğunu gösterir. Üstelik yapılan araştırmalar, böylesi bir gezegen sisteminin “en az Dünya kadar” güvenli olabileceğini ortaya koyuyor.

Soğumakta olan beyaz cücenin yaydığı ışık ve ısı, yaşanabilir kuşağında yer alan olası gezegen ve sakinleri için Güneş'ten farklı olmayacaktır.

Yıldızın ölüp bir beyaz cüceye dönüşürken kaybettiği kütle, uzaklarda bulunan gezegenlerin kaybolan kütleyle oranlı olarak daha yakın yörüngelere inmesine sebep olabilir. Örneğin bizim güneşimiz bu sonu yaşadığı sırada, Mars gezegeni bu şekilde çok yakın bir yörüngeye inebilir. Elbette Mars, düşük kütlesi nedeniyle üzerinde yaşam gelişebilecek bir atmosferi tutamayacağından, iyi bir örnek değil. Ancak, başka yıldız sistemlerinde daha büyük, örneğin Dünya veya Venüs büyüklüğünde karasal yapıli gezegenler böyle bir şansa sahip olabilirler.

Beyaz cücelerin kalbinde artık nükleer reaksiyonlar gerçekleşmediği için uzaya zararlı radyasyonlar yaymaları ve yakınındaki bu gezegeni yaşanmaz hale getirmeleri de söz konusu değil. Yani yıldızla çok yakın olsa da bu gezegende yaşayanlar için Güneş patlaması, kütle atımı vb riskler söz konusu olmayacak.

Eğer böyle bir beyaz cücenin yaşanabilir, bölgesinde (habitable zone) yer alan bir gezegende yaşayan varlıklar olsaydık, gündüzleri gökyüzünde yıldızın en az güneş kadar parlak olduğunu görecektik. Gezegenin kütleçekim kilidine yakalanmış olması dışında herşey günümüz dünyası ile aynı olacaktı.

Bu arada, habitable zone denilen bölge; yıldızdan gelen enerjinin o bölgede bulunan bir gezegenin yüzeyinde suyun sıvı halde kalmasına izin verecek düzeyde olduğu yörünge uzaklığına deniliyor. Yıldızın büyüklüğü ve parlaklığına göre bu yörünge uzaklığı değişim gösterebilir. Güneş için, habitable zone, Güneş'e yaklaşık 110 milyon km öteden başlayıp, 230 milyon km öteye kadar uzanan bir yörünge aralığıdır. Daha parlak yıldızlarda bu aralık yıldızdan daha uzakta yer alırken, sönük yıldızlarda yıldızla

yakın bölgeler habitable zone olarak karşımıza çıkar.

Bu yönüyle beyaz cüceler çevrelerindeki gezegenlere "yeni bir başlangıç" yapma şansı sunuyorlar. Bu şansı kullanabilmek biraz tesadüflere bağlı olsa da, hayatın devam edebileceği bir alanın hala var olduğunu bilmek moral açısından güzel...

Bir beyaz cücenin çevresindeki yaşanabilir kuşakta yer alan olası bir gezegenin sanatçı tasviri.

Tanrı Yargılanıyor (God on Trial)

Skeptik Sinefil

Tanrı'ya inanan birisi ne zaman ve hangi sebeple ona isyan eder? Ya da eder mi hiç? Ederse, bunu yapmaktaki amacı nedir? Yaratıcısını ayıplamak, suçlamak ya da ondan vaz mı geçmektir?

“God on Trial” (“Tanrı Yargılanıyor” olarak tercüme edilmesi gerekirken “Ölümün Soluğu” olarak anlamı etkisiz hale getirilmiştir) adlı yapım bu soruların cevabını aramasa bile, en azından onları konu olarak işleyecek cesarete sahip bir İngiliz televizyon filmi. Filmin ana kahramanları 2. Dünya Savaşı döneminde Hitler Almanyası tarafından toplama kamplarında sistematik imhaya maruz bırakılan milyonlarca Yahudi esirlerin birkaçı ve bunlar kötü şöhretli Auschwitz’in pis, soğuk, ağzına kadar dolu koğuşlarının birinde o sabah geçtikleri zorunlu sağlık muayenesinin sonucunu beklemekteler. Nazi hekimleri tarafından yapılan “ayıklama” adlı bu muğlak kriterlere sahip muayenenin sonucuna göre, koğuşun yarısı yeni gelecek olan Yahudi esirlere yer açmak için gaz odalarına gidecektir. Ancak kimlerin kalacağı, kimlerin ise bu korkunç ölüme mahkum edileceği son ana kadar açıklanmaz. Kader anını beklerken bizim esirler, kendilerinin sayısız dualarını karşılıksız bırakan ve en çok ihtiyaç duydukları dönemde ısrarla yardım eli uzatmayan Tanrı’larını yargılamaya kalkışır. “Madem Museviler olarak biz O’nun seçilmiş halkıyız ve kendisi bizi koruyacağına dair söz verdi, neden bu sözünü yerine getirmiyor” diyerek, aralarında üç kişiyi hâkim kurulu olarak atadıktan sonra duruşmayı başlatırlar ve Tanrı’yı suçlayan taraf ilk konuşmasını yapar.

“God on Trial” başından itibaren klasik bir mahkeme salonu tarzı film gibi ilerler. Ancak onu diğer filmlerden ayıran şey; suçlanan tarafın, yani Tanrı’nın koğuştaki olmamasıdır. “Mahkeme” yaratıcının varlığı ya da yokluğunu sorgulamadan, en baştan onu var olarak kabul ederek milyonlarca Yahudi’ye yapılan zulme neden göz yumduğunu masaya yatırır sadece. Duruşma sırasında hem davacı, hem savunma tarafı; Tevrat’tan yaptıkları alıntılar ve anlattıkları dini hikayelerle kendi

savlarını desteklerken, konudan uzak izleyiciyi de filmin öyküsüne kolayca dahil ediyor. Öne sürülen argüman ve karşı argümanlar sayesinde, filmin anlatım dili zenginlik ve derinlik kazanıyor. Tek mekânda geçen hikayeleri sürükleyici kılmanın sırlarını iyi bilen İngiltere’nin deneyimli yazarı Frank Cottrell Boyce’ın kaleminden çıkan bu senaryo, tiyatro sahnesinde bile çok iyi duracak potansiyelde bir eser. Televizyon için çekilmesine rağmen, bir sürü ünlü ve deneyimli oyuncuyu barındıran filmin sağlam dramatik yapısı, duygu sömürsüne başvurmadan izleyiciyi yer yer duygulandırmayı başarıyor. Kaçınılmaz ölümle yüz yüze gelmenin verdiği çaresizlik, elden gelen tek şeyin dua etmek olduğuna inanmak ve aynı zamanda hiçbir sonuç vermeyen bu “boş” duaların uyandırdığı öfke ve hayal kırıklığı. Koğuştaki atmosferin izleyici üzerinde bıraktığı izlenimlerin özeti budur.

4000 yıl önceki Mezopotamya dönemine kadar uzanan Yahudi halkının tarihi; savaşlar, zoraki göçler, kölelik ve zulümlerden oluşmaktadır. Tanrı’ları tarafından kendilerine vaat edildiğine inandıkları topraklarda kendi devletlerini kurmak için sayısız çaba gösterebilirler de, bunda kalıcı başarı elde edememişlerdir. Şehirleri her seferinde dışarıdan gelen istilacılar tarafından yağmalanmış, yerle bir edilmiş ve halkı sürgüne zorlanmıştır. Vatandan mahrum bir Yahudi milleti olarak dünyanın her tarafına yayılmaya başlamaları; çevreye uyum sağlamaktan çok, bir hayatta kalma stratejisiydi. Gittikleri her toprakta baskı görmelerine rağmen birlik olmayı kolay becerebilen bu çalışkan halk, özellikle ticaret alanında ulaştıkları başarı ve akabinde elde ettikleri zenginlik sayesinde kendilerinden hep söz ettirmiştir. Bunda Tanrı’ları tarafından seçildiklerine inanmalarının ve dolayısıyla diğer milletlerden daha özel olduklarını düşünmelerinin büyük rolü göz ardı edilemez.

6 milyon hayata mal olacak şekilde sistematik soykırım uygulayan Hitler Almanyası kadar, Yahudi halkına kimse zulüm etmemiştir. Tarihlerinin en karanlık dönemi olarak benimsenen o günlerde bile Tanrı ile olan ilişkilerini hiç kesmemiş bu dindar halk, O’nu savunmak ve o dönemki

"...a gripping exploration of faith and reason...Remarkable."

— TIME OUT (LONDON)

GOD ON TRIAL

Baumgarten: "... Buraya geldiğinde, sahip olduklarını alıyorlar. İsmi alıyorlar, saçlarını kesiyor, çocuklarını senden alıyorlar. Karını ve anneni de. Hatta dişlerini bile. Seni insan yapan her şeyi alıyorlar. Tanrı'nızı da almalarına izin vermeyin. Ne kadar aptalca ve faydasız görünse de bu anlaşma sizin. Tanrı sizin Tanrı'nız. Hiç var olmasa bile. Onu koruyun. Elinizden alamayacakları bir şey olsun burada!"

eylemsizliğini meşrulaştırmak için çeşitli kılıflar uydurmaktan geri durmamıştır. Film, bunun birçok örneğini barındırıyor; ki bu aslında hala günümüz teistlerinin sık başvurduğu bir yöntemdir: "Bir yaratıcı asla olup bitenlere göz yummaz, eğer olaylara karışmıyorsa bir bildiği vardır. Çünkü, O hep gizemli yollarla hareket eder ve onun eserleri olan -ölümlü

bizler- O'nu hesaba çekmeden önce suçu kendimizde aramalıyız. Eğer başımıza kötü bir şey geldiyse, bu ya hak ettiğimiz bir cezadır, ya da bu işin akabinde daha büyük bir iyilik vardır". "God on Trial"da davacı tarafın ileri sürdüğü suçlamalar karşısında, savunma tarafı hep bu tip argümanları hazır bulundurur. Çocukluk döneminden beri aşılana "Tanrı'ya karşı suçluluk"

psikolojisi, “kendini kurban olarak görme” anlayışıyla birleşince, tehlikeli bir karışım oluşturarak insanın objektif düşünme yetisini köreltir. Bu zihniyeti mantıklı savlarla yıkmak neredeyse imkânsızdır; çünkü kendisi, mantıkla kamufle olmuş mantık dışı bir argüman yığınının başka bir şey değildir. Bu, çeşitli dinler ve tanrı inançlarının günümüzde hala ayakta olmalarının önemli sebeplerinden biridir.

Hayatında çok kötü şeylerle karşılaşan bir insanın negatif stres yaşaması kaçınılmazdır. Bu, genelde organizmaya zarar verici bir deneyim olduğu için savunma mekanizması kapsamında beyin, kendini bu stresten kurtarmaya çalışır. Bunun için beyin ilk yapması gereken, strese neden olan olaylar arasında bir neden-sonuç ilişkisi kurarak kaotik doğası olan evreni anlamlandırmaktır. Çünkü, insan beyini binlerce “neden” ve “niçin”lere ancak anlamlı bir evrende cevap bulabilir. Evreni anlamlandırmanın iki yolu vardır: Biri bilim, diğeri din. Bilim, sürekli değişen ve yeni bilgiler çerçevesinde kendini yenileyerek gelişebilen esnek bir yapıya sahiptir. Din ise tam tersi, sınırlı bilgilerle işleyen katı dogmatik bir sistemdir. Buna rağmen çoğunluk; bilimin nesnel, mesafeli ve “soğuk” açıklamalarını beğenmediği için dönüp dolaşıp dinde cevap aramaya devam etmekte, ki bu cevaplar ilk başta anlamlı gelse de, sonrasında gene kafaların karışmasına yol açmaktadır. Filmdeki dindar Yahudilerin, hayatlarının son değerli saatlerini saçma bir yargılamaya harcamalarının sebebi de budur. François Guetary tarafından canlandırılan fizik profesörü bir ateistin, kendilerine “Olaylara bebek gibi bakmayı bırakın... Erkek olun, mantıklı erkekler!” diye seslenmesine de kulak asmazlar.

Film senaryosunun tek eksik yanı, Tevrat’ta Yahudilere vaat edilen ahiret, yani ölüm sonrası cennet ve cehennem olgusunun hiç işlenmemesidir. Aslında bir teistin çeşitli adaletsizlikler karşısında tepkisiz kalmasını sağlayan şey, hayatın ölümle son bulmayacağı ve mutlak adaletin ölümden sonra geleceği inancıdır. Bu hayat sadece bir hazırlık aşamasıdır, bir nevi imtihandır. Bu yüzden ahiret inancını taşıyan bir teist, başına gelebilecek her türlü zorluğa -buna halkına karşı uygulanmış bir soykırım da dahil- kolayca göğüs gerebilmelidir. Bu anlayışta tanrıya karşı isyan olmaz, olmamalı. O zaman filmdeki Tanrı’ya karşı isyan neden var? Çünkü senaryo yazarı, tamamıyla kurgu olan bu olayı, modern Batı’nın laik yapısına özgü insan-merkezci bakış açısından ele alıyor. Hümanizmde; amaç ne olursa olsun, insan hayatı ön plandadır. Bu yaklaşım, bir taraftan da inanç özgürlüğünü beraberinde

getirmektedir; bu özgürlük, günümüz insanların şehitlik, idam cezası ve kurban verme gibi hümanizme ters düşen ortaçağ zihniyetli dinleri benimsemesine yol açsa bile...

Filmin vermek istediği mesaj, finale doğru Haham Zamkevit’ın koğuştakilere hitaben yaptığı son konuşmasında özetlenmiş. Hayatı boyunca Musevi tanrısına hizmet eden bir din adamı olan Zamkevit, filmde değişim geçiren tek karakter olduğu için onun sarsıcı monoloğu çok önem taşıyor. Tanrı’ya olan inancı azalmamıştır, sadece O’nun gerçek yüzünü görebilecek kadar gözleri açılmıştır. Yargılama, gaz odasına gideceklerin listesinin okunmasından hemen önce sona erer. Mahkeme, nihai kararını açıklar. Ama karar ne olursa olsun, Tanrı onu umursamayacaktır, tıpkı filmin sonunda masum insanların gaz odasına götürülüşünü umursamadığı gibi.

KÜNYE

Filmin adı

God on Trial (Ölümün Soluğu)

Yapım yılı

2008

Yönetmen

Andy De Emmony

Senarist

Frank Cottrell Boyce

Yapımcı

Hilary Benson, Rebecca Eaton, Anne Mensah

Oyuncular

Stellan Skarsgard, Dominic Cooper, Rupert Graves, Stephen Dillane, Eddie Marsan

Ülke

İngiltere

Süre

86 dakika

ATEİST HABER

Nülifer ÇEMBERTAŞ

Sizin İçin Seçtiklerimiz

► Eğitimde iş birliği protokolü

Laik eğitim sistemini hızla “diyanete” teslim ederek Diyanet İşleri başkanlığı’nın eğitim üzerindeki etkilerini iyice arttıracak olan “Eğitimde İşbirliği Protokolü” Milli Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı arasında imzalandı. 24 Mart tarihinde imzalanan protokolle birlikte Diyanet İşleri Başkanlığı’nın yayınları MEB’in “Eğitim Bilişim Ağı”nda öğrencilere sunulacak. Diyanet TV ve Diyanet Radyo’nun arşivleri, ders içeriği ve materyal haline getirilecek. Yaklaşık 11 milyon 700 bin kullanıcısı olan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) sayesinde Diyanet, okul öncesi ve ilköğretim çağındaki çocuklara doğrudan ulaşabilecek.

► 4 gün okul 1 gün cami

Eğitimde İşbirliği Protokolü’nün imzalanmasının ardından, Mersin’de “Minik Yürekler Kardeşlik Bilincinin Farkında” adlı “Okul-Cami Bütünleşmesi Projesi” hayata geçirildi. Böylelikle, öğrenciler haftanın 4 günü okula, Cuma günleri ise camiye gidiyor.

Proje, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı boyunca uygulamada olacak.

Projede dikkat çeken bir diğer ayrıntı ise, camilerin “halk üniversiteleri” olarak ve camide görev yapan fakihlerin ise “bu üniversitenin hocaları” olarak tanımlanması...

► Medreselere üniversite denkliği

Mersin’de gerçekleştirilen “Okul-Cami Bütünleşmesi Projesi”nde camilerin “halk üniversitesi” olarak tanımlanmasının ardından; Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez, Çankaya Köşkü’ndeki son Bakanlar Kurulu toplantısına katılarak medreselere yasalık kazandırılması önerisi getirdiğini açıkladı. Medreselerle ilgili

olarak “Bu emektar kurumu yeniden inşa ve ihya etmek dini bir mesuliyet ve vefakarlık gereğidir.” diyen Görmez, “**medreselere yasal statü kazandırılması, üniversitelerle denkliklerinin sağlanması, medrese mezunlarının pedagojik formasyon alması**” üzerine çalıştıklarını söyledi.

Medreselere yasal statü verilmesinin örgün eğitime alternatif yeni bir kurumun önünü açmak anlamına gelmediğini belirten Görmez, “**Zaten bir kısmı Diyanet’in Kur’an kursuna dönüşerek legal statü aldılar, bizim denetimimizde eğitim hizmeti verenleri var**” diyerek, işin sadece yasal boyutunun eksik olduğu vurgusunu yaptı.

Bir rapor hazırlayarak, Başbakan Ahmet Davutoğlu’na verdiklerini ifade eden Görmez; “**Medrese kitaplarını Diyanet Vakfı basmalı, müderrislerin Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesindeki temsil sorunu çözölmeli**” dedi.

► Laikliğe çağrı birlikteliği’nden diyanet önünde rylem; “diyanet elini eğitimden çek”

Eğitim-İş’in de içinde bulunduğu 41 demokratik kitle örgütünden oluşan Laikliğe Çağrı Birlikteliği, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın laik eğitime müdahalelerini ve medreselere yasal statü kazandırılması girişimlerini Diyanet İşleri Başkanlığı önünde protesto etti.

Grup adına basın açıklamasını Eğitim-İş Genel Başkanı Veli Demir yaptı. Basın açıklamasında şu ifadelere yer verildi:

“Eğitim sistemimiz adım adım ayanet’in kontrolüne bırakılıyor”

“Eğitimin, ‘tek din, tek mezhep’ anlayışı doğrultusunda dini kurallara göre biçimlendirilmesi uygulamalarına, ne yazık ki her gün bir yenisi eklenmektedir. Bu doğrultuda eğitime müdahaleleriyle sürekli gündemde olan Diyanet İşleri Başkanlığı’nın medreselere yasallık kazandırılması için girişimlerde bulunduğu bizzat kurumun başkanı Mehmet Görmez tarafından açıklanmıştır.

[...]Milli Eğitim Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında imzalanan “Eğitimde İşbirliği Protokolü”, eğitimde dini dayatmanın ve gericiğin zeminini oluşturmak üzere gerçekleştirilen bir hamledir.

[...]Siyasi iktidarın 4+4+4 dayatması ile ‘dindar ve kindar nesil yaratma’ hedefi doğrultusunda, Milli Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı el ele vermiş, tüm okullarımız adeta imam-hatip okullarına dönüştürülmüştür.

Cami imamlarına liselerde yaşam koçluğu görevi verilmesi, 4 - 6 yaş grubundaki çocuklara yönelik olarak hazırlanan Kur’an kursları, Okul Öncesi Din Eğitimi Projesi, ilkokul çocuklarının 4 gün okulda 1 gün camide eğitim almasına yönelik projeler ile eğitim sistemimiz adım adım Diyanet İşleri Başkanlığı’nın kontrolüne bırakılmaktadır.

[...]Laikliğe Çağrı Birlikteliği olarak, bu tür girişimler karşısında, tüm duyarlı kesimleri tavır almaya ve birlikte mücadele etmeye çağırıyoruz.”

Orman bakanı coştı: “Teknolojimiz NASA’dan ileri, NASA da kim oluyor?!”

Daha önce “Yağmur duası yağmur bombasından maliyetsiz” diyen Orman ve Su İşleri Bakanı Veysel Eroğlu, şimdi de NASA’nın (ABD uzay programı çalışmalarından sorumlu Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi) kuraklık tahminini eleştirerek, “NASA da kim oluyor?! Bizim teknolojimiz onlardan ileri. Onların uyduları varsa, bizim de Göktürk’ümüz var!” dedi.

NASA Cevap Verdi

NASA’nın çalışmalarını yetersiz bulduğunu açıklayan ve “NASA’nın meteorolojik hava tahminleri bizim gerimizde. Geçen yıl yaptıkları tahminleri tutmadı mesela.” diyen Orman Bakanı’na NASA sözcüsü Sean Potter cevap verdi.

Eroğlu’nun hedef aldığı kuraklık çalışmalarının

resmi NASA raporu olmadığını söyleyen Potter; “Biz hava tahminlerine bakmıyoruz! NASA, hava tahmini uydularının kontrolünü yürütmez ve uygulamaya dönük hava tahminleri yapmaz. Bu, Ulusal Okyanus ve Atmosfer Dairesi’nin (NOAA) sorumluluğudur” diyerek karşılık verdi.

Gerici müdür yardımcısından halk oyunlarına zina benzetmesi

“Eğitimin, ‘tek din, tek mezhep’ anlayışı doğrultusunda dini kurallara göre biçimlendirilmesi uygulamalarına, ne yazık ki her gün bir yenisi eklenmektedir. Bu doğrultuda eğitime müdahaleleriyle sürekli gündemde olan Diyanet İşleri Başkanlığı’nın medreselere yasallık kazandırılması için girişimlerde bulunduğu bizzat kurumun başkanı Mehmet Görmez tarafından açıklanmıştır.

[...] Milli Eğitim Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında imzalanan “Eğitimde İşbirliği Protokolü”, eğitimde dini dayatmanın ve gericiğin zeminini oluşturmak üzere gerçekleştirilen bir hamledir.

[...] Siyasi iktidarın 4+4+4 dayatması ile ‘dindar ve kindar nesil yaratma’ hedefi doğrultusunda, Milli Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı el ele vermiş, tüm okullarımız adeta imam-hatip okullarına dönüştürülmüştür.

Cami imamlarına liselerde yaşam koçluğu görevi verilmesi, 4 - 6 yaş grubundaki çocuklara yönelik olarak hazırlanan Kur’an kursları, Okul Öncesi Din Eğitimi Projesi, ilkokul çocuklarının 4 gün okulda 1 gün camide eğitim almasına yönelik projeler ile eğitim sistemimiz adım adım Diyanet İşleri Başkanlığı’nın kontrolüne

bırakılmaktadır.

[...]Laikliğe Çağrı Birlikteliği olarak, bu tür girişimler karşısında, tüm duyarlı kesimleri tavır almaya ve birlikte mücadele etmeye çağırıyoruz.”

“Kadından alacağımız eğitime ihtiyacımız yok” çıkışı

Trabzon'un Of İlçesi'nde, “Olağanüstü Hallerde Din Görevlilerinin Manevi Destek Becerilerinin Artırılması” adlı bir proje kapsamında konuşmak için söz alan müftülük görevlisi Ayşe Yılmaz'a “Sen kimsin bize vaaz veriyorsun?!” denilerek müdahale edildi. Mikrofonu kapatılan Ayşe Yılmaz'a Of Belediye Başkan Vekili Halil Alireisoğlu, “Bu kadın nereden çıktı? Bu ne iş? Erkekler, kadınlardan vaaz mı almış? Bizim kadınlardan alacağımız eğitime ihtiyacımız yok!” diyerek tepki gösterdi.

Kadın Olduğu İçin Konuşturmadım

Trabzon Of Belediye Başkan Yardımcısı Halil Alireisoğlu, müftülük görevlisini “kadın” olduğu için onu konuşturmadığını açıklayarak; “Tepki göstermemin sebebi ortadadır. Başbakana olayı taşıyacağım. Bayanın konuşmasından rahatsız oldum. Temelde bayan olduğu için tepki gösterdim. Bayanların konuşacağı yer vardır. Erkeklerin de konuşacağı yer vardır.” sözleri ile kendini savunduğunu zannetti.

Gündemin İçinden Diğer Satırbaşları

23 Mart: IŞİD'e katılmak için Japonya'dan Türkiye'ye gelen 23 yaşındaki M.M. Gaziantep'te gözaltına alındı ve tutuklandı. İfadesinde IŞİD üyeleri ile sosyal medya üzerinden tanışarak Türkiye'ye geldiğini söyleyen M.M., “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” kapsamında sınır dışı edilecek.

24 Mart: Milli Eğitim Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında “Eğitimde İşbirliği Protokolü” imzalandı.

27 Mart: Pakistan'ın Lahor kentinde lunaparkta canlı

bomba saldırısı düzenlendi. Paskalya bayramını kutlayan Hristiyanların hedef alındığı, çoğu kadın ve çocuk 72 kişinin öldüğü saldırıyı, Taliban'a bağlı Cemaat-ül Ahrar örgütü üstlendi.

29 Mart: Sivas'ın Yıldızeli ilçesinde evli ve iki çocuk babası 32 yaşındaki köy imamı İ.A., Kur'an kursuna gönderilen 14 yaşındaki E.Y.'ye cinsel istismardan tutuklandı.

Aynı gün içinde Karaman'da, İrfan Atasever Lisesi Müdür Yardımcısı Eğitim Bir-Sen'li M.Ç.'nin öğrencilerine yönelik cinsel istismarda bulunduğunu gösteren ses kayıtları ortaya çıkınca, M.Ç. tutuklandı.

30 Mart: Vodafone Arena'da yapılan mescitlerin şaşalı fotoğrafları sosyal medyaya yansıdı... İnsanların 2 saatliğine maç izlemek için gidecekleri stada neden mescit yapıldığı anlaşılmadı (!).

3 Nisan: Laikliğe Çağrı Birlikteliği, Diyanet'in eğitime müdahalelerine “Dur!” demek, medreselere yasal statü getirilmesine tepki göstermek için yola çıktı; Diyanet İşleri Başkanlığı önünde “Diyanet, Elini Eğitimden Çek! Medrese değil, laik eğitim!” çağrısı yapıldı.

4 Nisan: Ankara Üniversitesi Cebeci Kampüsü'nde öğrencilere “Cihada Çağrı” bildirileri dağıtıldı. Son 6 ayda 3 defa bombalı saldırıların yaşandığı Ankara'da, cihat çağrısı yaparak bildiriler dağıtan gruba polisin müdahale etmemesi tepki çekti. Başbakanlık hizmet binası, Bakanlıklar ve TBMM'ye sadece üç kilometre uzaklıkta olan Ankara Üniversitesi Cebeci Kampüsü'nde dağıtılan bildirilerde Furkan Vakfı ve Mekteb-i Suffa imzası yer aldı.

Aynı gün Japonya'da ise; **Yapay Zeka** yazdığı romanla dereceye girdi. Son birkaç yıldır Hoshi Shinichi Edebiyat Ödülleri, teknik olarak yapay zekalar gibi insan olmayan adayları da kabul ediyordu. Bu yıl ilk kez, yapay zeka tarafından yazılan eserlere, değerlendirme komitesi tarafından ödül verildi. Sunulan 1450 eserin yalnızca 11'i, kısmen de olsa yapay zeka programları tarafından yazılmıştı. Ödülün basın konferansında yer alan Japon bilimkurgu yazarı Satoshi Hase, “Gerçekten iyi kurgulanmış bir roman olduğundan hayretler içinde kaldım. Ama hala ödülü kazanmak için üstesinden gelinmesi gereken, karakter betimlemeleri gibi, bazı problemleri mevcut.” dedi.

5 Nisan: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sema Ramazanoğlu'nun Karaman'da ortaya çıkan çocuk tecavüzleri ile ilgili olayda, izinsiz yurtları savunarak tecavüzleri aklamaya çalışmasının ardından -çocuklara yönelik cinsel istismarı ve kadınlara yönelik şiddeti önlemede ihmali bulunduğu- gerekçesiyle, hakkında Gensoru Önergesi verildi. Önerge, Akp'li vekillerin verdiği çoğunluk oyu ile reddedildi.

Bakanın, derhal görevinden alınması için sosyal medya üzerinde başlatılan imza kampanyası ise 312 bin destekçiye erişti.

<https://www.change.org/p/sema-ramazano%C4%9Flu-bakan%C4%B1k-g%C3%B6revinden-derhal-al%C4%B1ns%C4%B1n-benbirkulum1>

6 Nisan: Şeriat yanlısı milletvekili Altan Tan, Karaman'da yaşanan -45 çocuğa tecavüz skandalı- ile ilgili olarak, Ensar Vakfı'ndan yana durdu. Aile Bakanı Sema Ramazanoğlu'nun açıklamalarına paralel olarak, kaçak olduğu belirlenen yurtlarda 4 yıldır devam eden tecavüzler için "Bütün bir camianın töhmet altında bırakılması yanlış." dedi.

7 Nisan: Ensar Vakfı'nda yaşanan 45 çocuğa tecavüz edilmesi olayından sonra Turkcell'in Ensar Vakfı destekçisi olduğu ortaya çıkmış ve Turkcell, vakfa olan desteklerini sürdüreceğini açıklamıştı. Turkcell'in destek açıklaması ile birlikte, binlerce sosyal medya kullanıcısı "**Turkcell** hatlarımızı **iptal** ediyoruz kampanyası" başlatarak Turkcell'e tepki gösterdi. Kampanyanın hızla yayılmasının ardından tecavüzcüleri desteklediği için özür dilemek yerine Turkcell avukatları, İstanbul Anadolu 1. Sulh Ceza Hâkimliği'ne başvurarak Twitter için erişim yasağı getirilmesini istedi.

8 Nisan: 6 ilde hastanelere "Manevi Bakım Birimi" açıldığı ve bu birimlere Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından seçilen 20 "Din Psikoloğu" atandığı ortaya çıktı. Din psikologlarının atandığı bazı hastanelerin ise, tespih ve seccadeyi, hastane ihtiyacı olarak göstererek ihale verdiği; basına yansıyan diğer haberler arasındaydı. Yine aynı gün içinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, psikolog ve çocuk gelişimcisi kadrolarını iptal ederek, bakanlık bünyesine onlar yerine 25 imam alınacağını duyurdu.

9 Nisan: İzmir Nazım Hikmet Kültür Merkezi Psikoloji Topluluğu, 6 ildeki çeşitli hastanelere "Manevi Bakım Birimi" kurularak "Din Psikoloğu" görevlendirilmesini protesto ederek, bu uygulamanın iptali için imza kampanyası başlattı.

Sosyal medya üzerinden de imza kampanyasını duyuran topluluk, 3 gün içerisinde 5 bin destekçiye ulaştı. İmza kampanyası ile ilgili bilgiler için adres linki: <https://www.change.org/p/din-psikolo%C4%9Fu-uygulamas%C4%B1-iptal-edilsin-saglikbakanligi>

9 Nisan: Adana'da İmam Hatip Lisesi kontenjanları boş kalmasına rağmen, yeni bir imam hatip lisesi inşaatına başlandı. Gericiliğe Karşı Aydınlanma Hareketi Gönüllüleri ise, inşaatı protesto ederek, laik ve bilimsel eğitim veren kurumlara ihtiyaç olduğunu belirten bildiriler dağıttı.

10 Nisan: Katolik Kilisesi lideri Papa Francesco, ailevi konularda bir tavsiye belgesi yayımlayarak; boşanıp

yeniden evlenmiş çiftlerin kiliseden dışlanmaması, eşcinsellere saygı gösterilmesi ve kadın haklarının tanınması mesajlarını verdi. Papa, cinselliğin yalnızca ailenin devamı için bir görev gibi görülmemesi gerektiğini de belirterek "Cinsellik, Tanrı'nın muhteşem bir armağanıdır" dedi.

Aynı gün içerisinde Türkiye'de ise, AKP Manisa Milletvekili Selçuk Özdağ, hayvan tecavüzüne verilen 6 ay cezaı çok buldu. Konuyla ilgili olarak AKP milletvekili Selçuk Özdağ, hayvanlara tecavüz edenlere "bir şans daha verilmesi" gerektiğini öne sürdü. Hızını alamayan Özdağ, "*Hayvan sahiplenmekten men etmeyi de doğru bulmuyorum*" diyerek, hayvanlara tecavüz edenlerin yeniden hayvan sahiplenebilmesi gerektiğini savundu.

11 Nisan: IŞİD'in Suriye'ye bağlı Karyatin kentinde 21 Hristiyan'ı -İslam'ın kurallarını kabul sözleşmesini ihlal ettikleri gerekçesiyle- öldürdüğü ortaya çıktı. Aynı gün içinde İstanbul Condrad Otel'de ise "muteber cihatçı" toplantısı düzenlenerek, 1400 yıl önceye dönme çağrısı yapıldı. Toplantıya Yenişafak yazarı Yusuf Kaplan, "*Müslüman toplumlarda sekülerleşmeye ihtiyaç yok!*" diyerek gazetede ki köşesinden destek verdi.

12 Nisan: IŞİD'e yönelik olarak İzmir'de başlatılan operasyonda yakalanan 15 militandan 4'ünün resmi kayıtlı AKP üyesi olduğu ortaya çıktı. Yapılan aramalarda; 4 adet av tüfeği, IŞİD'e ait dokümanlar ve çeşitli diğer malzemeler ele geçirildi. İstanbul'da ise, IŞİD sempatisi olan Şehremini Gençlik ve Uyuşturucu Mücadele Derneği'ne yapılan baskında, çok sayıda silah ele geçirildi.

13 Nisan: Kilis yakınlarındaki İğde, Havar ve Hameyn'deki sığınmacı kamplarına saldıran IŞİD, çadırları ateşe vererek, çok sayıda kişiyi kaçırdı. IŞİD'in fırlattığı roket atarların isabet ettiği Kilis ilinin valisi Süleyman Tapsız ise, "*Her zaman bizim üzerimize de gelebilir. Abdestsiz dışarıya çıkmıyoruz.*" dedi.

14 Nisan: İslam İşbirliği Teşkilatı 13. İslam Zirvesi, 56 ülkenin temsilcilerinin katılımıyla İstanbul Kongre Merkezi'nde gerçekleştirildi. Kongre'de söz alan Cumhurbaşkanı Erdoğan, İslam ülkelerinin sorunlarını çözmek için İstanbul'da bir uluslararası tahkim müessesesi kurulmasını teklif etti.

15 Nisan: Karaman'daki cinsel istismar iddianamesinde, Muharrem B.'nin bir çocuğa "Ben seni, Allah ve Resulü'nün rızası için seviyorum" diyerek cinsel istismarda bulunduğu ifadeleri yer aldı.

ATEIST DERGI

www.ateistdergi.com

/ ateistdergi

/ ateist_dergi

/ ateistdergi

/ ateistdergi

/ ateistdergi